



# GENERISANJE DOKAZA O UTICAJU KRIZE U UKRAJINI NA PORODICE SA DECOM U SRBIJI



GENERISANJE  
DOKAZA  
O UTICAJU KRIZE  
U UKRAJINI  
NA PORODICE  
SA DECOM  
U SRBIJI

# GENERISANJE DOKAZA O UTICAJU KRIZE U UKRAJINI NA PORODICE SA DECOM U SRBIJI

## Izdavač

UNICEF u Srbiji

## Za izdavača

Deyana Kostadinova,  
direktorka UNICEF-a u Srbiji

## Dizajn

Rastko Toholj

ISBN 978-86-80902-59-3

Materijal pripremljen u novembru – decembru 2022.

Publikovano u januaru 2023. godine

Istraživanje je za UNICEF sproveo



## Jačanje socijalne zaštite u Srbiji kroz uvođenje elemenata za reagovanje na krizu/krizne situacije

Zajednički program Ujedinjenih nacija *Jačanje socijalne zaštite u Srbiji kroz uvođenje elemenata za reagovanje na krizu/krizne situacije* usmeren je na jačanje sistema socijalne zaštite sa elementima za reagovanje na krizu/krizne situacije da bi se ublažili društveno-ekonomski uticaji kriza koje pogađaju zemlju.

Cilj projekta je da (i) ojača podatke u okviru odgovora na uticaj krize na najugroženije grupe da bi se uneli u uvođenje zakonodavnih promena i prilagodavanje sistema socijalne zaštite (ii) primeni principe reagovanja socijalne zaštite na krizu/krizne situacije, da bi se pružila podrška usmerena na 170 najranjivih porodica. Projekat zajednički sprovode UNICEF (vodeća agencija) i UNFPA, uz učešće UNHCR-a i blisku saradnju sa specijalnom savetnicom premijerke Srbije za Agendu 2030, Ministarstvom za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, ostalim nadležnim ministarstvima, lokalnim samoupravama, Republičkim zavodom za statistiku, Crvenim krstom i Svetskom bankom. Ukupna vrednost projekta iznosi \$289,200, koju u najvećem delu finansira Zajednički SDG fond Ujedinjenih nacija.

# SADRŽAJ

<b>I</b>	<b>UVOD</b>	<b>4</b>
I.1	Osnovne informacije o istraživanju	4
<b>II</b>	<b>METODOLOGIJA</b>	<b>5</b>
II.1	Kratak prikaz metodologije	5
II.2	Uzorak	5
II.3	Etika i zaštita ličnih podataka ispitanika	7
<b>III</b>	<b>REZULTATI</b>	<b>8</b>
	Efekti krize u Ukrajini na porodice sa decom u Srbiji	8
III.1	<b>Prikaz strukture uzorka na osnovu finansijskog/materijalnog stanja domaćinstva</b>	<b>9</b>
	Mesečni prihod po članu domaćinstva i linija siromaštva	11
III.2	<b>Uticaj kriza na finansijsku situaciju porodica sa decom</b>	<b>12</b>
III.3	<b>Promena navika u cilju prevladavanja krize</b>	<b>17</b>
III.4	<b>Psihološko stanje u prethodnom periodu</b>	<b>23</b>
III.5	<b>Zaposlenost i promena radnog statusa u periodu krize u Ukrajini</b>	<b>26</b>
III.6	<b>Troškovi domaćinstva</b>	<b>28</b>
III.7	<b>Pomoć za domaćinstva sa decom</b>	<b>32</b>
III.8	<b>Očekivanja povodom budućnosti</b>	<b>35</b>

# I UVOD

## I.1 Osnovne informacije o istraživanju

Konflikt u Ukrajini uticao je na brojne načine na globalnu ekonomiju. Čak i pre ove krize, siromaštvo i nejednakost u Srbiji procenjivani su kao visoki, mereno EU standardima, a trenutna kriza može uticati na dodatno pogoršanje životnog standarda u Srbiji. Određene populacije su pod specifičnim rizikom, a kako bi se proverilo kako kriza utiče na porodice sa decom, sprovedeno je istraživanje sa ciljem generisanja dokaza o uticaju krize u Ukrajini na porodice sa decom u Srbiji. U nastavku su prikazani rezultati ovog istraživanja.

# METODOLOGIJA

## II.1 Kratak prikaz metodologije

Podaci su prikupljeni u periodu od 21.11.2022. do 4.12.2022. Metode prikupljanja podataka uključivale su telefonsko anketiranje uz pomoć računara (CATI — Computer Assisted Telephone Interviewing) i online anketiranje uz samopopunjavanje (CAWI — Computer Assisted Web Interviewing), realizovano pomoću Ipsos Online Panela. Ipsos Online Panel je baza učesnika panela koji su dali svoj pristanak za učešće u različitim online istraživanjima koje Ipsos Strategic Marketing sprovodi. Ovaj panel ima preko 20.000 učesnika, a koristi se isključivo u istraživačke svrhe. Telefonskim anketiranjem prikupljeno je 80% podataka (N=1.457), dok je putem Ipsos Online Panela prikupljeno 20% (N=365). Ukupni uzorak činilo je 1.822 domaćinstva. Detaljan prikaz strukture uzorka može se pogledati u narednoj sekciji.

**Ciljnu populaciju su činila domaćinstva sa decom do 17 godina.** Ispitanici su bili članovi domaćinstava u Srbiji u kojima ima dece do 17 godina. Budući da je u upitniku bilo nekoliko važnih pitanja koja su se ticala finansijske situacije domaćinstva, bilo je važno da na upitnik odgovaraju osobe koje su upoznate sa finansijskom situacijom domaćinstva. Ukoliko je u nekom domaćinstvu bilo više dece, nakon popisivanja sve dece u domaćinstvu, program za prikupljanje podataka je nasumično određivao o kom detetu će kroz upitnik biti reči.

## II.2 Uzorak

Uzorak za telefonske ankete bio je jednoetafni stratifikovani reprezentativni uzorak sa kvotama (za mobilne telefone), odnosno dvoetafni stratifikovani reprezentativni uzorak sa kvotama (za fiksne telefone). Za online ankete uzorak je bio kvotni. Stratifikacija je napravljena na osnovu četiri statistička regiona (NUTS2 podela Republike Srbije isključujući Kosovo<sup>1</sup> i Metohiju), tipa naselja, i strukture domaćinstava na osnovu uzrasta dece.

Struktura domaćinstava na osnovu uzrasta dece preuzeta je iz Istraživanja višestrukih pokazatelja, MICS6 (Multiple Indicator Cluster Surveys, 6<sup>th</sup> round) — Srbija, MICS 2019<sup>2</sup>. Domaćinstva su podeljena na osnovu toga da li imaju bar jedno dete starosti do 6 godina, odnosno bar jedno dete starosti od 7 do 12 godina, odnosno bar jedno dete starosti od 13 do 17 godina. Uzorak je alocirano proporcionalno okviru ovih domaćinstava — po 600 domaćinstava u svakoj od kategorija napravljenih na osnovu uzrasta deteta. Alokacija ovih 600 domaćinstava u okviru statističkih regiona i tipa naselja izvršena je na osnovu strukture dobijene na osnovu MICS istraživanja. Alokacija je izvršena proporcionalno zastupljenosti u populaciji i veličini standardne devijacije indeksa blagostanja u okviru ovih domaćinstava (što je broj domaćinstava iz određenog stratumu u populaciji veći, i što je veća standardna devijacija, odnosno razlika u „bogatstvu“ ovih domaćinstava, to je više takvih domaćinstava ušlo u uzorak). Ovako dobijena alokacija je zatim korigovana tako da ni u jednoj ćeliji ne bude manje od 50 jedinica. Finalna alokacija može se pogledati u Tabeli 2.2.1.

<sup>1</sup> Svako pominjanje Kosova u ovom izveštaju treba razumeti u kontekstu Rezolucije Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija 1244 (1999)

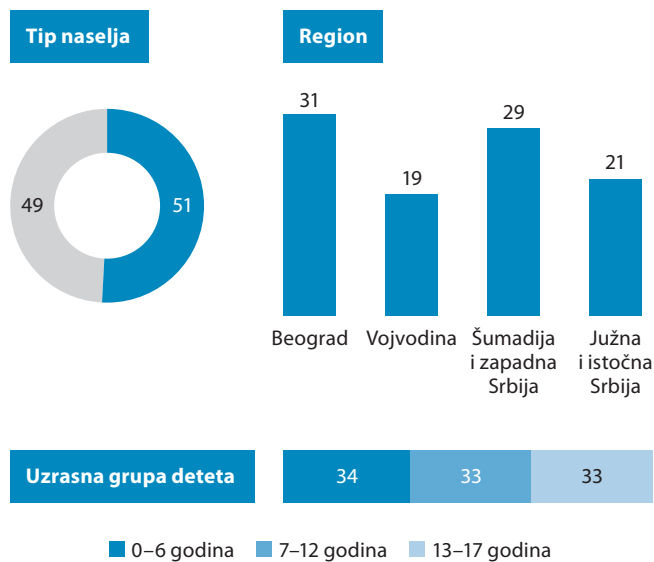
<sup>2</sup> UNICEF, Republički zavod za statistiku. Srbija Istraživanje višestrukih pokazatelja (MICS) 2019, Ref. SRB\_2019\_MICS\_v01\_M. Baza podataka preuzeta sa <https://mics.unicef.org/surveys> 15.11.2022.

**TABELA 2.2.1 ALOKACIJA UZORKA PO TIPU NASELJA, REGIONU I UZRASTU DETETA U DOMAĆINSTVU**

Urbanost naselja	Region	Domaćinstva sa decom uzrasta:		
		0–6	7–12	13–17
Urbano	Beograd	75	65	55
	Vojvodina	50	50	50
	Šumadija i zapadna Srbija	67	64	74
	Južna i istočna Srbija	61	70	74
Ostalo	Beograd	61	73	63
	Vojvodina	132	128	130
	Šumadija i zapadna Srbija	80	87	77
	Južna i istočna Srbija	74	63	77
Ukupno		600	600	600

Ponderisanje podataka izvršeno je na osnovu originalne strukture domaćinstava dobijene iz podataka istog MICS istraživanja, odnosno na osnovu stvarne zastupljenosti svakog stratuma u populaciji.

Uzorak čini 49% domaćinstava iz seoskih, odnosno 51% domaćinstava iz gradskih sredina. Domaćinstava iz Beograda ima 31%, iz Vojvodine 19%, iz Šumadije i zapadne Srbije 29%, a iz istočne i južne Srbije 21%. Domaćinstva su ujednačena po uzrastu deteta — 34% domaćinstava sa detetom starosti do 6 godina, 33% sa detetom starosti od 7 do 12 godina, i 33% domaćinstava sa detetom starosti od 13 do 17 godina.

**GRAFIKON 2.2.1 STRUKTURA UZORKA PO TIPU NASELJA, REGIONU I UZRASTU DETETA, PRIKAZANI %**

## II.3 Etika i zaštita ličnih podataka ispitanika

Tokom čitavog istraživačkog procesa, uključujući prikupljanje podataka i izveštavanje o nalazima istraživanja, poštovani su svi etički standardi koji se primenjuju u istraživanjima sa ljudskim subjektima. Ipsos Strategic Marketing prati najviše ESOMAR i ISO standarde koji se tiču dizajniranja upitnika, prikupljanja podataka, i analize podataka. Dodatno, ovo istraživanje sprovedeno je u skladu sa UNICEF procedurama u vezi sa etičkim standardima u istraživanju, evaluaciji, prikupljanju podataka i analizi podataka – pre svega, u skladu sa vodećim principima: poštovanje, dobroćinstvo, pravednost, integritet, odgovornost.

Sva pitanja u upitniku formulisana su tako da ne donose nikakvu štetu (bilo fizičku, bilo psihološku) ispitanicima.

Svi učesnici u istraživanju su učestvovali na dobrovoljnoj bazi, odnosno, svi su dali svoju saglasnost za učešće u istraživanju. Poverljivost i privatnost svih ispitanika, kao i njihovih podataka, garantovana je sledećim koracima:

- Anketari su se pre početka anketiranja predstavili ispitanicima i dali im osnovne informacije o Ipsos-u i UNICEF-u, uz objašnjenje glavnih ciljeva istraživanja;

- Svi ispitanici su bili informisani o tome da je ovo istraživanje potpuno anonimno, a učešće dobrovoljno. Takođe su bili informisani o tome da će se njihovi odgovori tumačiti samo zbirno, nikako individualno, kao i da nikakvi lični podaci neće biti uključeni u analizu – objašnjeno im je da se demografska pitanja postavljaju jedino u svrhu kontrole terena;
- Ispitanicima je bilo predočeno koliko će okvirno trajati upitnik;
- Takođe im je bilo predočeno da nisu u obavezi da odgovore na pitanja na koja ne žele da odgovore, kao i da imaju mogućnost da u bilo kom trenutku, bez ikakvih posledica, prekinu anketiranje.

Sprovedenjem svih ovih koraka, ispitanici su dobili dovoljno informacija o potencijalnim rizicima i koristima učešća u istraživanju, tako da su bili u mogućnosti da samostalno donesu odluku o učešću. Sam upitnik zadavan je tek nakon verbalnog pristanka ispitanika za učešće u istraživanju.

Kada je u pitanju zaštita podataka ispitanika, svi podaci analizirani su u skladu sa pravnim, regulatornim i etičkim standardima Ipsos Strategic Marketinga, kao i u skladu sa UNICEF procedurama u vezi sa zaštitom ličnih podataka. Bilo kakvi identifikacioni podaci ispitanika anonimizovani su, a biće trajno obrisani sa servera na kome se čuvaju kada više ne budu bili potrebni za svrhe ovog istraživanja.



# REZULTATI

## Efekti krize u Ukrajini na porodice sa decom u Srbiji

### Uticaj kriza na finansijsku situaciju porodica sa decom

- Iako je stanovništvo u prethodnom periodu suočeno sa dve svetske krize koje su se dogodile gotovo jedna za drugom, čak 75% navodi da je u stanju da razlikuje uticaje pandemije kovid-19 i posledica rata u Ukrajini na finansijsku situaciju svog domaćinstva, dok 22% nije u stanju da napravi ovu razliku.
- Među onima koji su u stanju da razlikuju uticaje kovi-19 i posledica rata u Ukrajini, čak 89% navodi da su posledice krize u Ukrajini negativno uticale na finansijsku situaciju njihovog domaćinstva, što je slučaj sa 55% kada je u pitanju negativan uticaj kovid-19 pandemije.
- Gotovo svima su uvećani troškovi života (93%), a četvrtina izveštava i o smanjenim prihodima (27%).
- Da trenutno jedva sastavlja kraj sa krajem navodi 21% domaćinstava, dok samo 10% navodi da može da priušti skoro sve što im je potrebno.

### Promena navika u cilju prevladavanja krize

- Najčešće strategije za prevladavanje krize, kada su mere koje se tiču finansija u pitanju, jesu nalaženje dodatnog posla (42%), pozajmljivanje novca (33%), i odlaganje kupovine (32%).
- U poslednja tri meseca, 66% navodi da je u cilju prevladavanja krize, promenilo neku naviku kada je kupovina garderobe u pitanju, dok je 59% promenilo neku naviku kada je ishrana u pitanju.

- Gotovo sve mere u cilju prevladavanja krize u većoj meri preduzimalo je siromašnije stanovništvo.

### Psihološko stanje u prethodnom periodu

- U prethodnom mesecu se 39% osećalo uglavnom ili veoma dobro, dok 23% navodi da se osećalo uglavnom ili veoma loše.
- U poslednja tri meseca je 23% osetilo potrebu za psihološkom podrškom — od njih, tek svaka sedamnaesta osoba izveštava o tome da je psihološku podršku potražila, dok svaki četrnaesti navodi da nije mogao da je priušti.
- Da su brinuli više nego inače navodi 66%, 43% navodi da su bili pod većim stresom nego inače, 42% izveštava o češćim promenama raspoloženja, 40% o većem stepenu anksioznosti nego inače, a 37% navodi da su bili razdražljiviji nego inače.
- Kada su u pitanju promene u ponašanju dece, one u prethodnom mesecu uglavnom nisu opisivane kao izrazite.
- Promene u raspoloženju, kao i promene u ponašanju dece, evidentnije su među najugroženijom populacijom.

### Zaposlenost i promena radnog statusa u periodu krize u Ukrajini

- Zaposlenih je 68%, a nezaposlenih 17%. Više nezaposlenih ima među najugroženijom populacijom.
- U odnosu na period od pre 6 meseci, 4% izgubilo je posao. Najčešći razlog za prestanak rada jeste smanjen obim posla u kompaniji u kojoj su bili zaposleni.
- Od onih koji su u međuvremenu izgubili posao, 29% veruje da je to što su prestali da rade povezano sa posledicama krize u Ukrajini.

### Troškovi domaćinstva

- Većina smatra da su im troškovi na mesečnom nivou porasli u odnosu na isti mesec prethodne godine (posmatrano na osnovu udela troškova u ukupnim mesečnim troškovima domaćinstva).
- I za troškove na godišnjem nivou se mahom smatra da su porasli u odnosu na prethodnu godinu (posmatrano na osnovu udela troškova u ukupnim godišnjim troškovima domaćinstva).
- Da su troškovi povezani samo sa decom sada viši nego pre perioda svetskih kriza tj. u 2019. godini, navodi 84% domaćinstava.

### Pomoć za domaćinstva sa decom

- Većina domaćinstava sa decom u poslednjih godinu dana nije primala nikakvu pomoć. Najviše je onih koji su dobijali dečiji dodatak (13%) i roditeljski dodatak (12%).
- Kao odgovor na trenutnu krizu, skoro polovini populacije od značaja je da imaju redovna mesečna primanja (48%), 36% navodi da bi im lakši pristup ili veća dostupnost uslugama u vezi sa decom značila, za 19% bi od značaja bilo uvećanje trenutne novčane pomoći, za 19% davanje jednokratne novčane pomoći, i za 19% smanjenje trenutnih troškova u vezi sa stanovanjem.

### Očekivanja povodom budućnosti

- Skoro polovina nije optimistična kada se radi o očekivanjima povodom sopstvene finansijske situacije u budućnosti — 48% navodi da veruje da će se ona u narednih 6 meseci pogoršati.
- Većina je zabrinuta zbog daljeg rasta cena (80%), kao i zbog mogućnosti opadanja kvaliteta života (62%). Trećina se boji da neće imati dovoljno novca za osnovne potrebe (33%), a petina da neće moći da priušti adekvatno grejanje (22%).
- U cilju lakšeg prevladavanja krize, većina je spremna da preduzme dodatne mere i da se odrekne stvari koje nisu neophodne.
- Većina je spremna i da preduzme mere u cilju smanjenja energetske troškova domaćinstva — 81% na-

vodi će isključivati svetla u prostorijama u kojima se ne boravi, 52% će isključivati elektronske uređaje iz utičnice kada se ne koriste, 21% navodi da će kupiti energetske efikasne opreme, 20% će smanjiti sobnu temperaturu, 11% će promeniti glavni izvor energije, a 9% će instalirati opremu za kontrolu i smanjenje potrošnje energije.

## III.1 Prikaz strukture uzorka na osnovu finansijskog/materijalnog stanja domaćinstva

Budući da je za istraživanje bilo od važnosti prepoznati i siromašnije slojeve stanovništva, upitnikom je obuhvaćeno nekoliko mera finansijskog/materijalnog stanja domaćinstva — to su materijalna deprivacija, mesečni prihod po članu domaćinstva, i linija siromaštva.

### Materijalna deprivacija

Kada su pokazatelji materijalne deprivacije u pitanju, u upitnik je uključeno je pet indikatora:

- Mogućnost da se svakog drugog dana priušti obrok sa mesom, piletinom, ribom, ili veganskim / vegetarijanskim ekvivalentom;
- Mogućnost da se priušti neočekivani trošak od 22.000 dinara<sup>3</sup>;
- Postojanje teškoća da se računi plate na vreme;
- Mogućnost da se priušti godišnji odmor od nedelju dana za celo domaćinstvo;
- Mogućnost da se priušti adekvatno grejanje stambenog prostora.

**Većina navodi da je u mogućnosti da svakog drugog dana priušti obrok sa mesom, piletinom, ribom, ili veganskim/vegetarijanskim ekvivalentom (76%), a skoro**

<sup>3</sup> Instrukcije za obračunavanje ove sume preuzete su sa sajta Republičkog zavoda za statistiku.

**četrvtina navodi da ovakav obrok nije u mogućnosti da priušti (23%).** Više onih koji imaju teškoća kada je ovo u pitanju mogu se naći među stanovnicima južne i istočne Srbije (30%), među onima čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži (36%), među onima koji su u poslednjih godinu dana bili primaoci socijalne pomoći, dečijeg dodatka, ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad (43%), kao i među onima čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva (44%).

**Kada je u pitanju mogućnost da se priušti neočekivani trošak od 22.000 dinara, više od polovine navodi da ovu sumu ne bi bilo u stanju da obezbedi (53%), dok je onih kojima ovo ne bi predstavljalo problem 46%.**

Više onih koji ovu sumu ne bi mogli da priušte ima, očekivano, među onima čiji je prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži (66%), među onima čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva (71%), kao i među onima koji su u poslednjih godinu dana bili primaoci socijalne pomoći, dečijeg dodatka, ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad (67%).

**Teškoće sa plaćanjem računa na vreme zbog finansijskih problema, u prethodnom mesecu imalo je 38% domaćinstava, dok je onih koji ovakve teškoće nisu imali 61%.** Ponovo, više onih kojima je plaćanje računa predstavljalo problem ima među onima čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva do 300 evra ili niži (51%), među onima čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva (56%), kao i među onima koji su u poslednjih godinu dana bili primaoci socijalne pomoći, dečijeg dodatka, ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad (52%). Pored toga, više teškoća sa plaćanjem računa, u poređenju sa prosečnim domaćinstvom sa decom, imala su domaćinstva sa decom starosti između 13 i 17 godina (44%).

**Više od polovine navodi da njihovo celo domaćinstvo nije u stanju da priušti godišnji odmor od nedelju dana (57%), dok je onih koji ovakav odmor mogu da priušte 42%.** Domaćinstva iz ruralnih područja u većoj meri nego prosečno domaćinstvo sa decom izveštavaju o nemogućnosti odlaska na godišnji odmor (66%), što je takođe slučaj sa domaćinstvima u kojima ima dece starosti između 13 i 17 godina (65%), onima čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži (76%), onima čije se domaćinstvo

nalazi ispod linije siromaštva (81%), kao i među onima koji su u poslednjih godinu dana bili primaoci socijalne pomoći, dečijeg dodatka, ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad (75%).

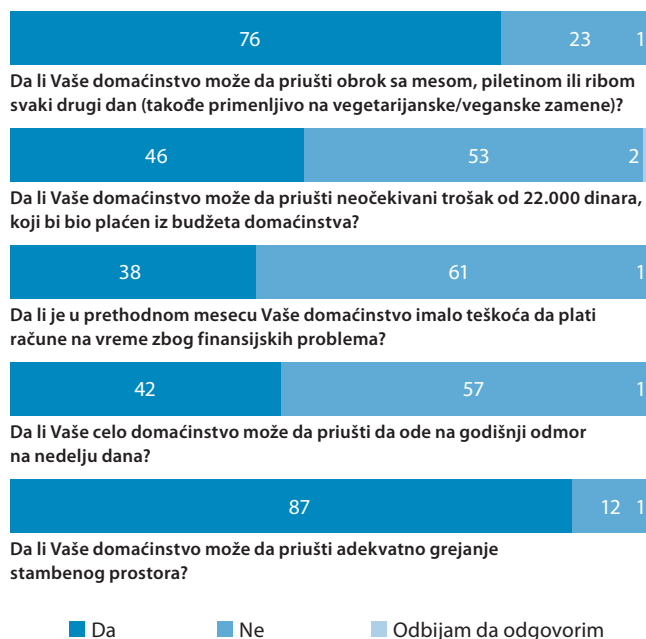
**Kada je u pitanju adekvatno grejanje stambenog prostora, većina navodi da im ovo ne predstavlja problem (87%), dok 12% izveštava o nemogućnosti da priušti adekvatno grejanje.**

Više onih koji adekvatno grejanje stambenog prostora ne mogu da priušte ima među stanovnicima Vojvodine (16%), među domaćinstvima sa decom uzrasta od 13 do 17 godina (16%), među onima čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži (18%), onima čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva (23%), kao i među onima koji su u poslednjih godinu dana bili primaoci socijalne pomoći, dečijeg dodatka, ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad (23%).

Na grafikonu 3.1.1. prikazani su odgovori na navedena pitanja za opštu populaciju domaćinstava sa decom, dok se na grafikonu 3.1.2. mogu pogledati isti podaci za populaciju domaćinstava sa decom koja se nalaze ispod linije siromaštva.

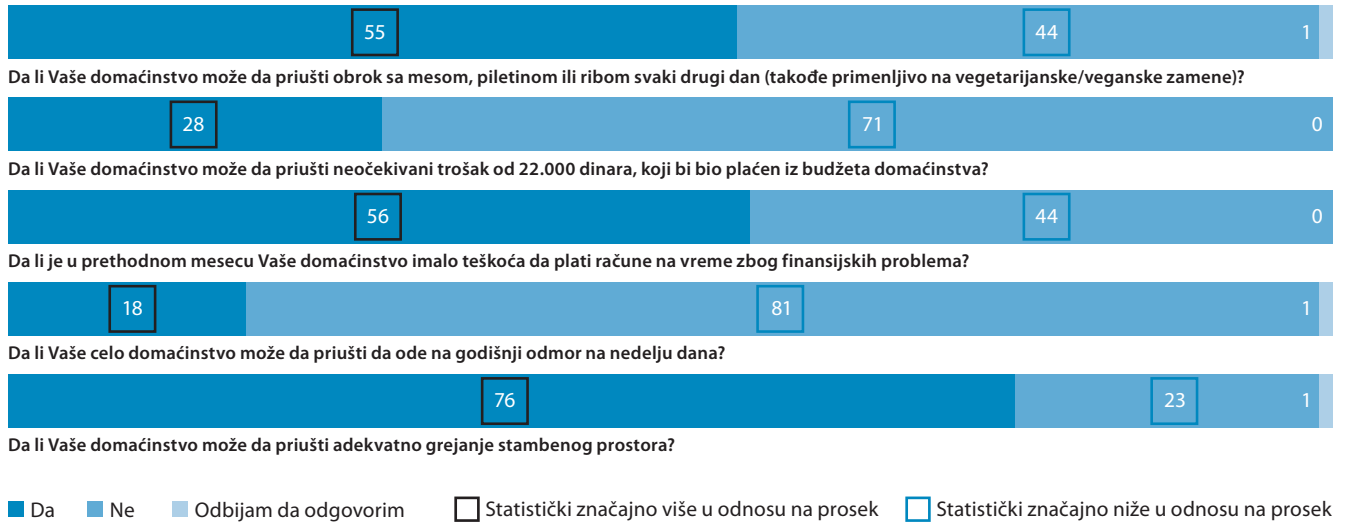
### GRAFIKON 3.1.1 MATERIJALNA DEPRIVACIJA

Baza: domaćinstva sa decom do 17 godina  
N=1.822



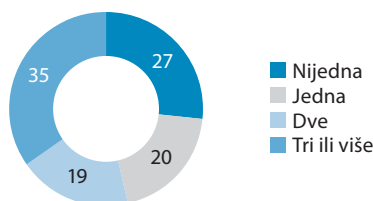
### GRAFIKON 3.1.2 MATERIJALNA DEPRIVACIJA

Baza: domaćinstva sa decom do 17 godina koja se nalaze ispod linije siromaštva  
N=366



Na osnovu odgovora na ovih pet pitanja, odnosno, na osnovu broja stavki materijalne deprivacije, **formirane su četiri kategorije domaćinstava** — domaćinstva koja nisu materijalno deprivirana (koja nemaju problema ni sa jednom od pet stavki), domaćinstva koja imaju problema sa jednom stavkom, domaćinstva koja imaju problema sa dve stavke, i domaćinstva koja imaju problema sa tri ili više stavki.

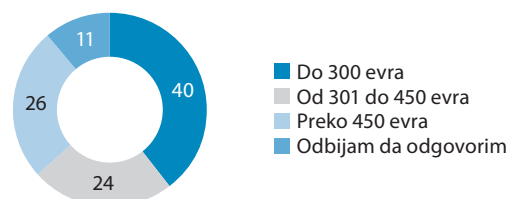
### GRAFIKON 3.1.3 STRUKTURA UZORKA NA OSNOVU BROJA STAVKI MATERIJALNE DEPRIVACIJE



## Mesečni prihod po članu domaćinstva i linija siromaštva

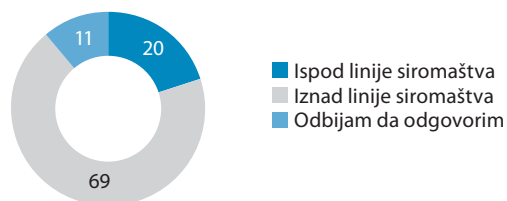
Za svako domaćinstvo formirane su kategorije na osnovu mesečnog prihoda po članu domaćinstva. Kalkulacije su napravljene na osnovu informacija preuzetih sa sajta Republičkog zavoda za statistiku, odnosno, u zavisnosti od broja članova domaćinstva i strukture domaćinstva, svaki član je dobio odgovarajući ponder pri deljenju ukupnog prihoda domaćinstva.

### GRAFIKON 3.1.4 STRUKTURA UZORKA NA OSNOVU MESEČNOG PRIHODA PO ČLANU DOMAĆINSTVA



Takođe je za svako domaćinstvo izračunato da li se nalaze iznad ili ispod linije siromaštva. Linija siromaštva za svaku strukturu domaćinstva takođe je računata na osnovu informacija preuzetih sa sajta Republičkog zavoda za statistiku, tako što se prag linije siromaštva za jednočlano domaćinstvo iz 2021. godine (koji je iznosio 24.064 dinara mesečno) pomnožio ponderom koji je svako domaćinstvo dobilo pri računanju mesečnog prihoda po članu domaćinstva. Zatim se tako dobijen iznos, koji predstavlja liniju siromaštva za domaćinstvo te specifične strukture, poredio sa ukupnim mesečnim prihodom domaćinstva, kako bi se utvrdilo da li se domaćinstvo nalazi iznad ili ispod linije siromaštva. **Domaćinstva koja se nalaze ispod linije siromaštva u ovom izveštaju smatraju se najugroženijom populacijom (N=366),** a rezultati će za ovu populaciju biti prikazivani posebno tamo gde su razlike u odnosu na opštu populaciju domaćinstava sa decom statistički značajne.

### GRAFIKON 3.1.5 STRUKTURA UZORKA NA OSNOVU LINIJE SIROMAŠTVA



Očekivano, ove tri mere finansijskog / materijalnog stanja domaćinstva su korelirane — budući da je pozicija domaćinstva u odnosu na liniju siromaštva računata na osnovu mesečnog prihoda po članu domaćinstva, korelacija između ove dve mere je najviša — što je niži mesečni prihod po članu domaćinstva, to se domaćinstvo nalazi „niže” u odnosu na liniju siromaštva. Mesečni prihod po članu domaćinstva i linija siromaštva takođe su povezani sa materijalnom deprivacijom — što je mesečni prihod po članu domaćinstva niži, odnosno, što se domaćinstvo nalazi „niže” u odnosu na liniju siromaštva, to je veći broj faktora po kojima je to domaćinstvo materijalno deprivirano. Korelacije, kao i njihove statističke značajnosti, mogu se pogledati u Tabeli 3.1.1.

**TABELA 3.1.1 KORELACIJE IZMEĐU TRI MERE FINANSIJSKOG/MATERIJALNOG STANJA DOMAĆINSTVA**

		Broj stavki materijalne deprivacije	Linija siromaštva	Prihod po članu domaćinstva
Broj stavki materijalne deprivacije	Pirsonova korelacija	1	-.217**	-.318**
	Statistička značajnost		.000	.000
	N	1.822	1.822	1.822
Linija siromaštva	Pirsonova korelacija	-.217**	1	.743**
	Statistička značajnost	.000		0.000
	N	1.822	1.822	1.822
Prihod po članu domaćinstva	Pirsonova korelacija	-.318**	.743**	1
	Statistička značajnost	.000	0.000	
	N	1.822	1.822	1.822

\*\*Korelacija je statistički značajna na nivou 0.01.

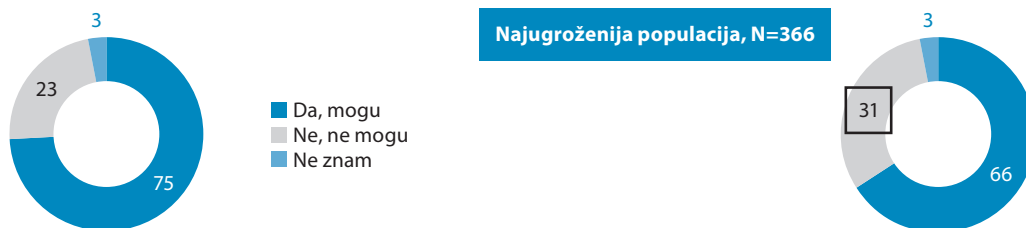
## III.2 Uticaj kriza na finansijsku situaciju porodica sa decom

**Iako je stanovništvo u prethodnom periodu suočeno sa dve svetske krize koje su se dogodile gotovo jedna za drugom, čak 75% navodi da je u stanju da razlikuje uticaje pandemije covid-19 i posledica rata u Ukrajini na finansijsku situaciju svog domaćinstva, dok 22% nije u stanju da napravi ovu razliku.** Više onih koji ove uticaje ne mogu da razlikuju ima među siromašnijim stanovništvom — među onima koji se nalaze ispod linije siromaštva (31%) i onima čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži (27%).

**GRAFIKON 3.2.1 MOGUĆNOST RAZLIKOVANJA UTICAJA KRIZA**

Baza: domaćinstva sa decom do 17 godina

N=1.822



Da li možete da razlikujete uticaj koji je kovid-19 pandemija imala na finansijsku situaciju Vašeg domaćinstva od uticaja koji su na finansijsku situaciju Vašeg domaćinstva imale posledice rata u Ukrajini?

Statistički značajno više u odnosu na prosek  Statistički značajno niže u odnosu na prosek

**Među onima koji su u stanju da razlikuju uticaje kovid-19 i posledica rata u Ukrajini, čak 89% navodi da su posledice krize u Ukrajini negativno uticale na finansijsku situaciju njihovog domaćinstva.** Siromašnije stanovništvo u većoj meri u odnosu na prosek navodi da je njihova finansijska situacija kao posledica krize znatno pogoršana — ovo je slučaj sa 52% onih čiji je mesečni pri-

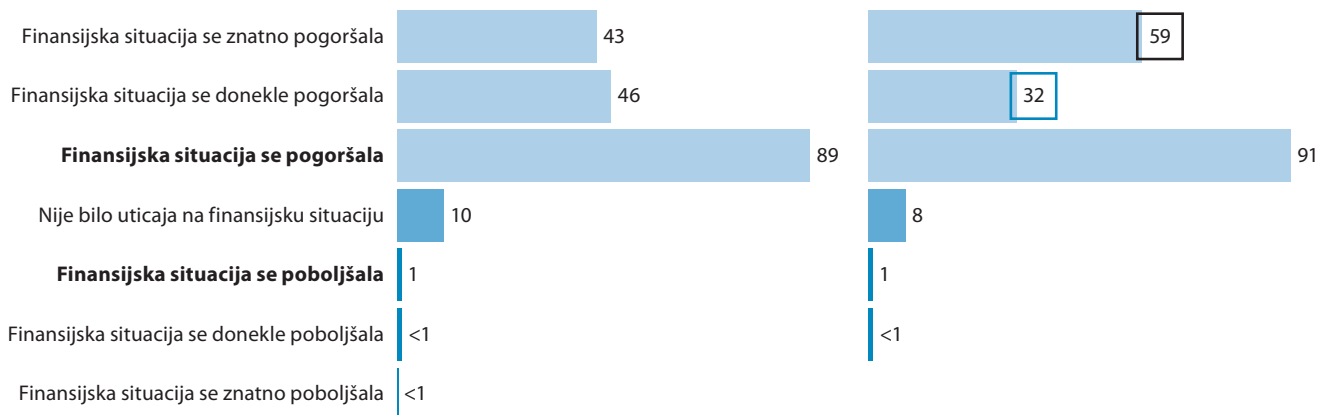
hod po članu domaćinstva 300 evra ili niži, sa 59% onih čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva, kao i sa 64% onih koji su deprivirani po tri ili više faktora. Oni koji nisu materijalno deprivirani češće u odnosu na prosek navode da nije bilo uticaja krize u Ukrajini na finansijsku situaciju njihovog domaćinstva (22%).

**GRAFIKON 3.2.2 UTICAJ POSLEDICA RATA U UKRAJINI NA FINANSIJSKU SITUACIJU DOMAĆINSTVA**

Baza: domaćinstva koja mogu da razlikuju uticaje različitih kriza na finansijsku situaciju domaćinstva

N=1.365

Kako biste opisali uticaj koji su posledice rata u Ukrajini imale/imaju na finansijsku situaciju Vašeg domaćinstva?



Statistički značajno više u odnosu na prosek  Statistički značajno niže u odnosu na prosek

**Kada je u pitanju kovid-19 pandemija, među onima koji navode da razlikuju uticaje kovida-19 i posledica rata u Ukrajini, 55% izveštava o negativnom uticaju kovid-19 pandemije na finansijsku situaciju svog domaćinstva.** Siromašnije stanovništvo u većoj meri u odnosu na prosek navodi da je pogođeno ovom krizom — među onima čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži, 67% navodi da im se finansijska situacija pogoršala (četrvtina navodi da se znatno pogoršala); među onima čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva, 69% navodi da im se finansijska situacija pogoršala (više od četvrtine navodi da se znatno pogoršala), a među onima koji su materijalno deprivirani po tri ili više faktora, čak 71% navodi da im se finansijska situacija pogoršala (a svaki četvrti navodi da se znatno pogoršala). Pored toga, i oni koji su u poslednjih godinu dana bili primaoci socijalne

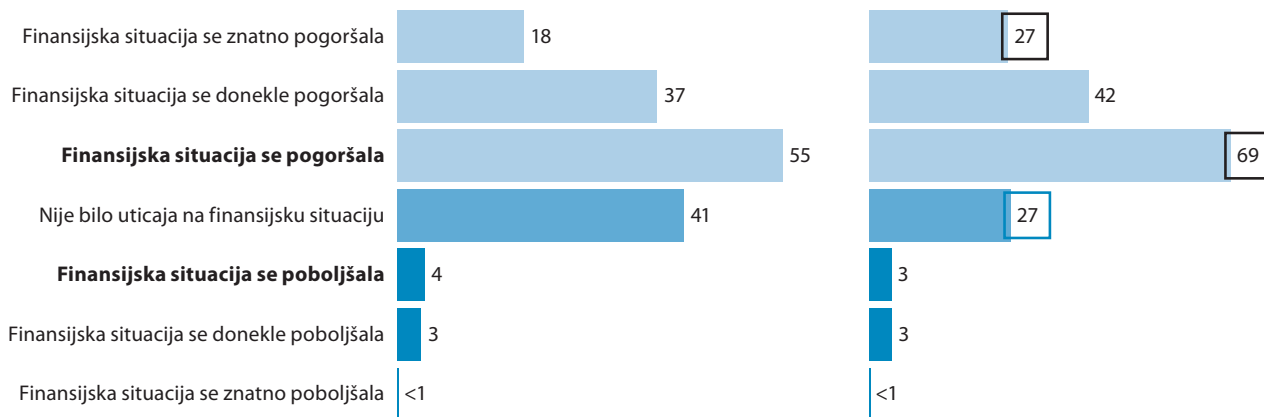
pomoći, dečijeg dodatka, ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad, navode u većoj meri da su negativno pogođeni kovid-19 pandemijom — 71% navodi da im se finansijska situacija pogoršala, a gotovo trećina navodi da se znatno pogoršala.

Među bogatijima je ponovo više onih koji navode da kovid-19 pandemija nije uticala na njihovu finansijsku situaciju — ovo je slučaj sa 52% onih čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 450 evra ili više, kao i sa 55% onih koji nisu materijalno deprivirani. Dodatno, ova populacija takođe u većoj meri u odnosu na prosek navodi da im se finansijska situacija poboljšala kao posledica kovid-19 pandemije — ovo je slučaj sa 6% onih čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 450 evra ili viši, kao i sa 7% onih koji nisu materijalno deprivirani.

### GRAFIKON 3.2.3 UTICAJ KOVID-19 PANDEMIJE NA FINANSIJSKU SITUACIJU DOMAĆINSTVA

Baza: domaćinstva koja mogu da razlikuju uticaje različitih kriza na finansijsku situaciju domaćinstva  
N=1.365

Kako biste opisali uticaj koji je kovid-19 pandemija imala/ima na finansijsku situaciju Vašeg domaćinstva?



□ Statistički značajno više u odnosu na prosek □ Statistički značajno niže u odnosu na prosek

**Slično, i oni koji navode da nisu u stanju da razlikuju uticaje kovid-19 pandemije i posledica krize u Ukrajini na finansijsku situaciju svog domaćinstva takođe većinski navode da im se finansijska situacija kao posledica kriza pogoršala (67%).** Ovo je posebno slučaj među onima koji su materijalno deprivirani po tri ili više faktora (84%). Razlike se takođe vide i u stepenu pogođenosti krizom — siromašnije stanovništvo u većoj meri navodi da im se finansijska situacija znatno pogoršala usled posledica kriza — ovo je slučaj sa 38% onih čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži, 41% onih čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva, i 51%

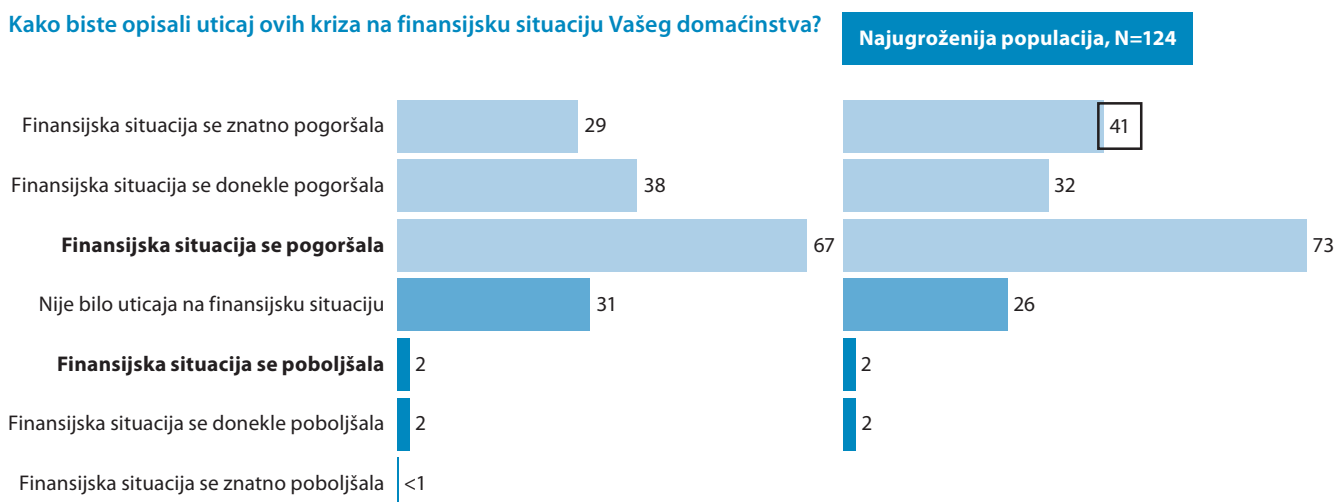
onih koji su materijalno deprivirani po tri ili više faktora. Oni koji su u poslednjih godinu dana bili primaoci socijalne pomoći, dečijeg dodatka, ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad, takođe češće navode da im se finansijska situacija zbog kriza znatno pogoršala (43%).

Bogatije stanovništvo, ponovo, u većoj meri u odnosu na prosek izveštava o nepostojanju uticaja kriza na finansijsku situaciju domaćinstva — ovo je slučaj sa 42% onih čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 450 evra ili viši, odnosno sa 55% onih koji nisu materijalno deprivirani.

### GRAFIKON 3.2.4 UTICAJ SKORAŠNIJH KRIZA NA FINANSIJSKU SITUACIJU DOMAĆINSTVA

Baza: domaćinstva koja ne mogu da razlikuju uticaje različitih kriza na finansijsku situaciju domaćinstva N=457

Kako biste opisali uticaj ovih kriza na finansijsku situaciju Vašeg domaćinstva?



□ Statistički značajno više u odnosu na prosek   □ Statistički značajno niže u odnosu na prosek



**Gotovo svima su uvećani troškovi života (93%), a četvrtina izveštava i o smanjenim prihodima (27%).**

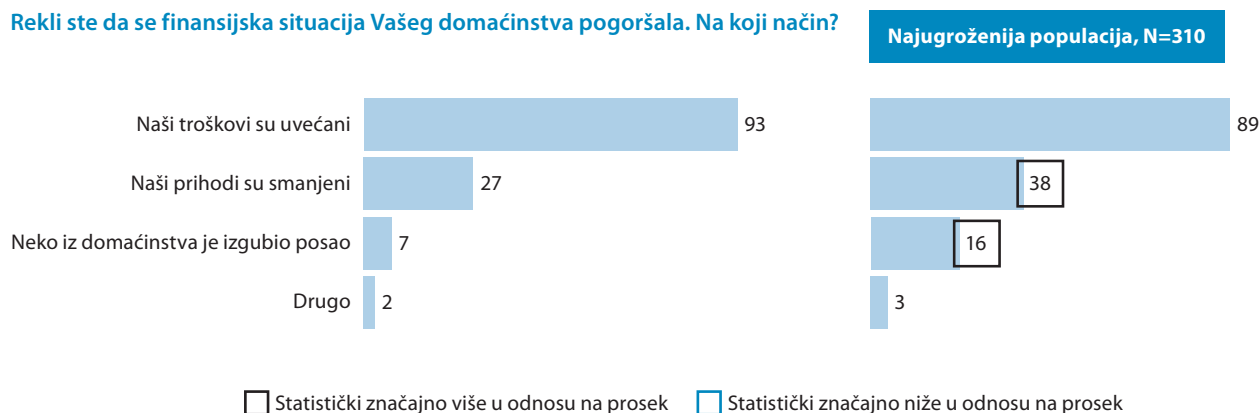
Dodatno, 7% izveštava o tome da je neko iz domaćinstva izgubio posao zbog posledica krize. O smanjenju prihoda u većoj meri izveštavaju stanovnici seoskih područja (32%), stanovnici Šumadije i zapadne Srbije (32%), kao i siromašnije stanovništvo — da su im prihodi smanjeni navodi 37% onih čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži, 38% onih čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva, kao i 35% onih koji su ma-

terijalno deprivirani po tri ili više faktora. Ova populacija takođe češće izveštava o tome da je neko iz domaćinstva izgubio posao — 12% onih čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži, 16% onih čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva, i 11% onih koji su materijalno deprivirani po tri ili više faktora. Dodatno, o gubitku posla češće izveštavaju i oni koji su u poslednjih godinu dana bili primaoci socijalne pomoći, dečijeg dodatka, ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad (13%).

**GRAFIKON 3.2.5 NAČINI POGORŠANJA FINANSIJSKE SITUACIJE**

Baza: domaćinstva u kojima se finansijska situacija pogoršala  
N=1.514, višestruki odgovori

Rekli ste da se finansijska situacija Vašeg domaćinstva pogoršala. Na koji način?



**Kada je u pitanju trenutna finansijska situacija domaćinstva, 21% navodi da jedva sastavlja kraj sa krajem, 41% iako uspešno sastavlja kraj sa krajem, nije u stanju da priušti dodatne troškove, 29% je u mogućnosti da svakog meseca priušti neke dodatne troškove, dok samo 10% navodi da može da priušti skoro sve što im je potrebno.** Više onih koji jedva sastavljaju kraj sa krajem, očekivano, ima među siromašnijom populacijom — 33% onih čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži, 44% onih čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva, i 44% koji su materijalno deprivirani po tri ili više

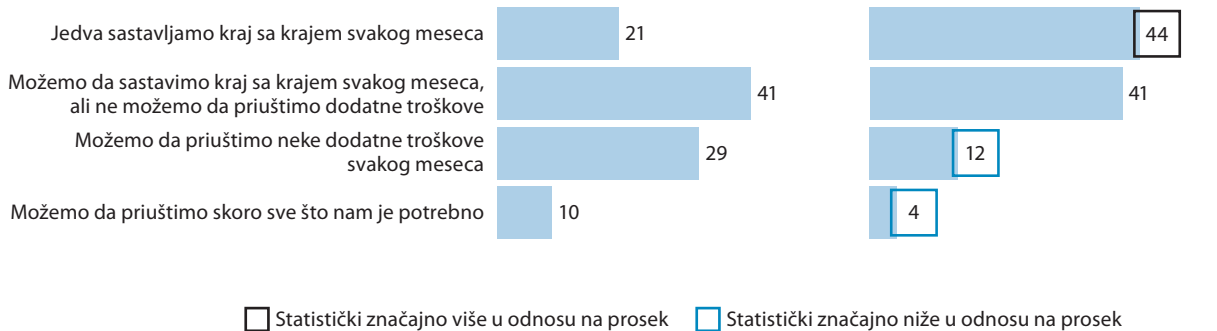
faktora. Dodatno, ovaj odgovor češće su davali i oni koji su u poslednjih godinu dana bili primaoci socijalne pomoći, dečijeg dodatka, ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad (35%), stanovnici južne i istočne Srbije (27%), kao i oni u čijem domaćinstvu ima dece uzrasta od 13 do 17 godina (27%). Sa druge strane, da su u mogućnosti da priušte skoro sve što im je potrebno, češće navode oni čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 450 evra ili viši (17%), oni koji nisu materijalno deprivirani (28%), stanovnici Beograda (13%), kao i oni u čijem domaćinstvu ima dece uzrasta do 6 godina (13%).

**GRAFIKON 3.2.6 TRENUTNA FINANSIJSKA SITUACIJA DOMAĆINSTVA**

Baza: domaćinstva sa decom do 17 godina

N=1.822

Kako biste, uopšteno, opisali finansijsku situaciju Vašeg domaćinstva?



### III.3 Promena navika u cilju prevladavanja krize

**U cilju prevladavanja trenutne krize, čak 78% navodi da je sprovedo bar jednu meru koja se tiče finansija.**

Najčešće strategije za prevladavanje krize jesu nalaženje dodatnog posla (42%), pozajmljivanje novca (33%), i odlaganje kupovine (32%). Pored toga, 25% navodi da su počeli da se oslanjaju na ušteđevinu, 15% da su prestali da koriste privatne zdravstvene usluge, a 14% da razmišljaju o promeni načina grejanja ove zime. Dodatno, 10% izveštava o tome da su morali da prodaju neke stvari, 5% da su morali da se presele zbog visokih troškova stanovanja, a 4% da su počeli da se oslanjaju na novac koji dobijaju od prijatelja ili rođaka iz inostranstva.

**Oni koji su materijalno deprivirani po tri ili više faktora su gotovo sve navedene mere preduzimali češće u odnosu na prosečno domaćinstvo sa decom** (izuzetak je oslanjanje na ušteđevinu — ovu meru češće u odnosu na prosek preduzimali su oni koji su deprivirani po jednom faktoru (32%), kao i oni u čijem domaćinstvu ima dece starosti do 6 godina (30%)). Među ovom populaci-

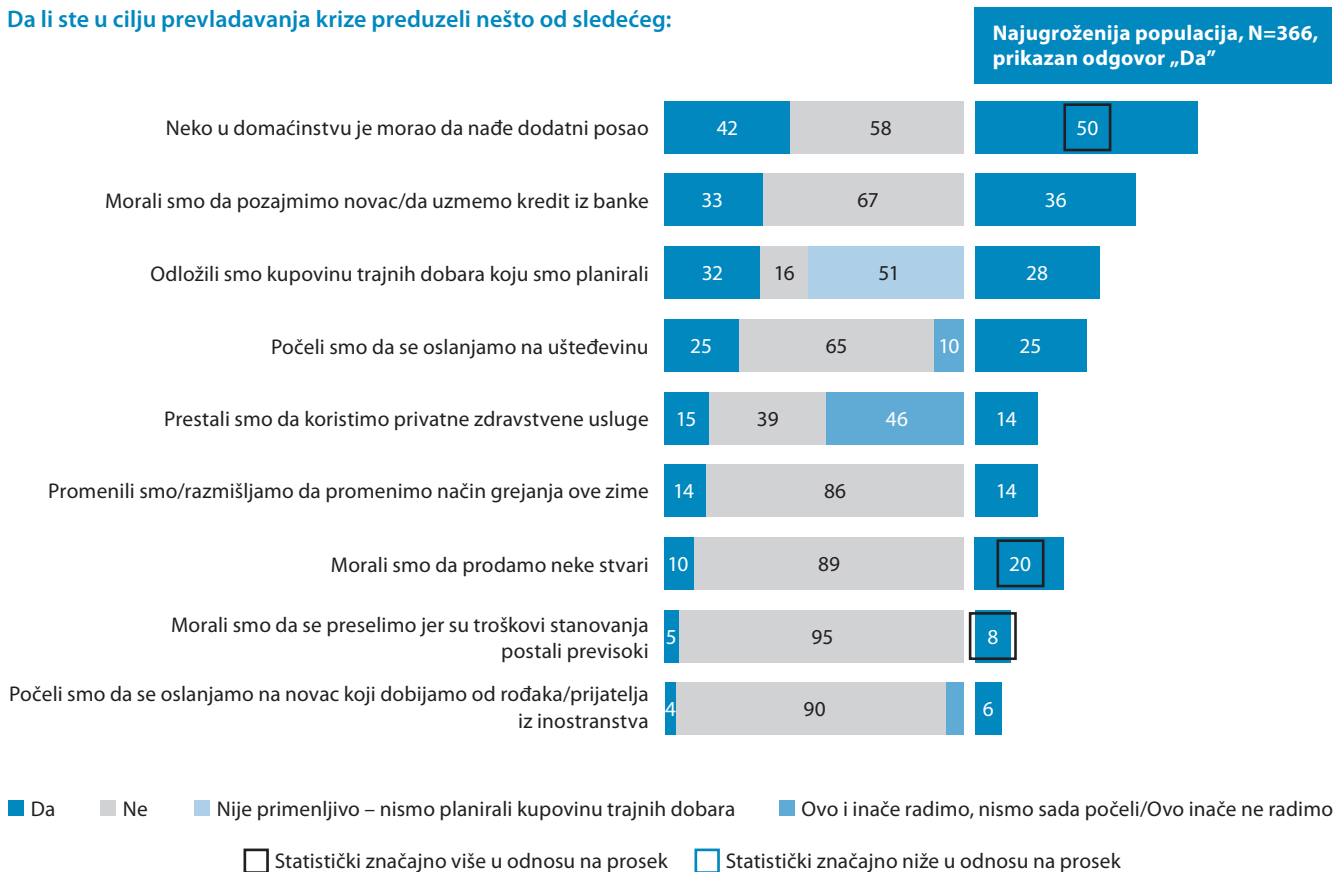
jom, domaćinstvima sa decom starosti do 6 godina, takođe je zanimljivo to da u većoj meri u odnosu na prosek izveštavaju o tome da i sada nastavljaju sa korišćenjem privatnih zdravstvenih usluga (45% izjavljuje da nisu prestali da koriste ove zdravstvene usluge) — a takođe u manjoj meri u odnosu na prosek navode da privatne zdravstvene usluge generalno ne koriste (40%). Sa druge strane, da privatne zdravstvene usluge inače ne koriste, očekivano, češće izjavljuje siromašnija populacija — 54% onih čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži, 59% onih čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva, i 55% materijalno depriviranih po tri ili više faktora.

Siromašniji su takođe češće u odnosu na prosek morali da potraže novi posao kako bi se izborili sa krizom — ovo je slučaj sa 49% onih čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži, sa 50% onih čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva, i sa 57% materijalno depriviranih po tri ili više faktora. Ova populacija takođe češće navodi da je neke stvari morala da proda — to je slučaj sa 15% onih čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži, 20% onih čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva, 20% materijalno depriviranih po tri ili više faktora, kao i sa 18% onih koji su u poslednjih godinu dana bili primaoci socijalne pomoći, dečijeg dodatka, ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad.

**GRAFIKON 3.3.1 FINANSIJSKE MERE PREDUZETE U CILJU PREVLAĐAVANJA KRIZE**

Baza: domaćinstva sa decom do 17 godina  
N=1.822

Da li ste u cilju prevladavanja krize preduzeli nešto od sledećeg:



**Okolo dve petine domaćinstava sa decom ove godine u cilju prevladavanja krize nije išlo / neće ići na putovanja — 38% navodi da neće ići na zimovanje (pored 46% onih koji navode da inače ne idu na zimovanje), a 37% navodi da nije išlo na letovanje (pored 19% onih koji navode da inače ne idu na letovanje).** Pored toga, 16% navodi da ove školske godine nisu kupili nove knjige / materijale za dete, 12% navodi da dete ove godine nije išlo na ekskurzije ili izlete, a 10% da je dete prestalo sa pohađanjem dodatnih časova na koje je išlo.

Kada je u pitanju prestanak kupovine novih školskih knjiga i materijala, oni u čijem domaćinstvu ima dece starosti od 13 do 17 godina su češće u odnosu na prosek preduzimali ovu meru (32%), što je slučaj i sa stanovnicima južne i istoč-

ne Srbije (21%), kao i sa siromašnijim stanovništvom — 21% onih čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži, 21% onih čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva, i 25% materijalno depriviranih po tri ili više faktora.

Situacija je slična i kada je u pitanju izostanak sa ekskurzija ili školskih izleta — o ovome češće izveštavaju oni u čijem domaćinstvu ima dece starosti od 13 do 17 godina (19%), kao i siromašnija populacija — 17% onih čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži, 20% onih čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva, kao i 21% onih koji su materijalno deprivirani po tri ili više faktora.

Obrazac se ponavlja i kada je u pitanju prestanak pohađanja dodatnih časova — češće u odnosu na prosek ovo je

bio slučaj među domaćinstvima sa decom starosti od 13 do 17 godina (15%), kao i sa siromašnijim stanovništvom — 13% onih čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži, 15% onih čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva, i 19% materijalno depriviranih po tri ili više faktora.

Kada je u pitanju odlazak na letovanje, oni koji su materijalno deprivirani po tri ili više faktora, češće u odnosu na prosečno domaćinstvo sa decom izjavljuju da ove godine u cilju prevladavanja krize nisu bili na letovanju (47%). Pored toga, 32% ove populacije navodi da generalno ne idu na letovanja. To je takođe slučaj sa onima koji su u poslednjih godinu dana bili primaoci socijalne pomoći, dečijeg dodatka, ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad (37%), sa onima čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva (40%), onima čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži (32%), stanovnicima ruralnih područja (26%), stanovnicima Vojvodine (24%) i Šumadije i

zapadne Srbije (24%), kao i sa onima u čijem domaćinstvu ima dece starosti od 13 do 17 godina (23%) — sve ove populacije češće u odnosu na prosek navode da inače ne idu na letovanje.

I sa odlaskom na zimovanje situacija je slična — oni koji su materijalno deprivirani po tri ili više faktora, ali i oni koji su materijalno deprivirani po dva faktora, češće su izjavljivali da neće ići na zimovanje ove godine (45%, 47%, redom). Materijalno deprivirani po tri ili više faktora takođe češće u odnosu na prosečno domaćinstvo sa decom izjavljuju da generalno ne idu na zimovanja (53%), što je slučaj i sa onima koji su u poslednjih godinu dana bili primaoci socijalne pomoći, dečijeg dodatka, ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad (55%), sa onima čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva (56%), onima čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži (52%), sa stanovnicima ruralnih sredina (53%), kao i sa onima u čijem domaćinstvu ima dece starosti od 13 do 17 godina (52%).

### GRAFIKON 3.3.2 DRUGE MERE PREDUZETE U CILJU PREVLAĐAVANJA KRIZE

Baza: domaćinstva sa decom do 17 godina  
N=1.822

Šta je sa nekim drugima merama koje ste možda preduzeli u cilju prevladavanja krize?  
Molim Vas recite mi da li ste preduzeli nešto od sledećeg:

Najugroženija populacija, N=366, prikazan odgovor „Da“



- Da
- Ne
- Nije primenljivo (dete nije dovoljno staro)
- Ovo inače ne radimo/dete ovo inače ne radi
- Kupili smo deo knjiga/materijala, a deo nismo
- Ekurzija/školski izleti nisu organizovani ove godine
- Statistički značajno više u odnosu na prosek
- Statistički značajno niže u odnosu na prosek

**Kada je reč o promenama navika koje se tiču kupovine garderobe, 66% navodi da je promenilo bar jednu naviku u poslednja tri meseca — kada je najugroženija populacija u pitanju, ovaj procenat raste na 76%.** Najčešća promena jeste prestanak kupovine nove garderobe (56%), što je praćeno početkom kupovinom garderobe u jeftinijim prodavnicama ili kupovinom manje kvalitetne odeće (36%), početkom kupovine u second-hand radnjama (14%), kao i pozajmljivanjem odeće od rođaka ili prijatelja (12%). **Gotovo sve navedene promene evidentnije su među najugroženijom populacijom.**

Siromašnije stanovništvo češće navodi, u odnosu na prosek, da više ne kupuju novu odeću osim ako to nije neophodno — ovo je slučaj sa 62% onih čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži, kao i sa čak 70% materijalno depriviranih po tri ili više faktora.

U second-hand prodavnicama, odeću su u većoj meri počeli da kupuju oni u čijem domaćinstvu ima dece od 13 do 17 godina (19%), kao i siromašnije stanovništvo — 21% onih čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži, 21% onih čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva, 25% onih koji su materijalno deprivirani

po tri ili više faktora, kao i sa onima koji su u poslednjih godinu dana bili primaoci socijalne pomoći, dečijeg dodatka, ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad (20%).

Siromašnije stanovništvo takođe češće izveštava o kupovini garderobe u jeftinijim prodavnicama, odnosno, o kupovini manje kvalitetne odeće — ovo je slučaj sa 44% onih čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži, 46% onih čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva, 55% materijalno depriviranih po tri ili više faktora, kao i sa 48% onih koji su u poslednjih godinu dana bili primaoci socijalne pomoći, dečijeg dodatka, ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad.

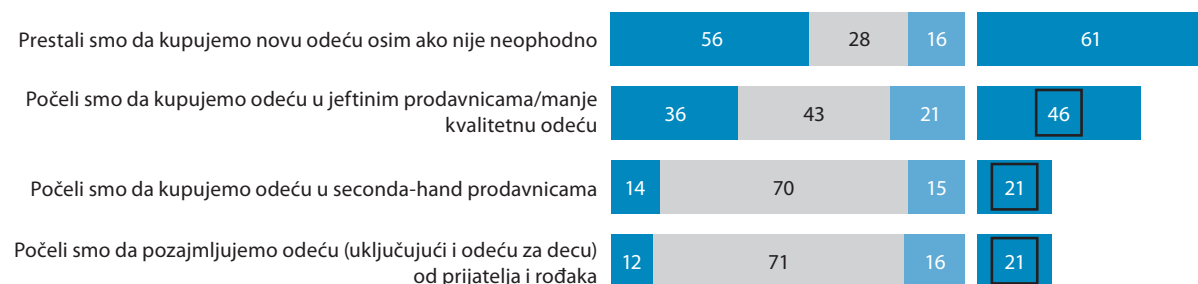
Takođe, sa pozajmljivanjem odeće su počeli, u većoj meri u odnosu na prosek, stanovnici ruralnih sredina (15%), oni koji su u poslednjih godinu dana bili primaoci socijalne pomoći, dečijeg dodatka, ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad (22%), kao i siromašnije stanovništvo — 18% onih čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži, 21% onih čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva, i 22% materijalno depriviranih po tri ili više faktora.

### GRAFIKON 3.3.3 MERE U VEZI SA KUPOVINOM GARDEROBE PREDUZETE U CILJU PREVLAĐAVANJA KRIZE

Baza: domaćinstva sa decom do 17 godina  
N=1.822

Koje od sledećih mera u vezi sa kupovinom garderobe ste preduzeli u poslednja 3 meseca u cilju prevladavanja krize?

Najugroženija populacija, N=366, prikazan odgovor „Da“



■ Da ■ Ne ■ Ovo i inače radimo, nismo sada počeli/Ovo inače ne radimo

□ Statistički značajno više u odnosu na prosek □ Statistički značajno niže u odnosu na prosek

**Bar jednu naviku, kada je ishrana u pitanju, u poslednja tri meseca promenilo je 59% domaćinstava sa decom, odnosno, 65% najugroženijih domaćinstava sa decom.** Najčešća promena je početak kupovine namirnica u jeftinijim prodavnicama (37%) i prestanak odlaska u restorane i kioske brze hrane (32%). Hranu nešto slabijeg kvaliteta počelo je da konzumira 23% domaćinstava, dok je 16% počelo češće da jede kod kuće. Manje od tri obroka dnevno sada ima 10%, 7% navodi da ponekad zameni obrok grickalicama, a 3% navodi da su počeli da primaju hranu od drugih domaćinstava.

Siromašnije stanovništvo češće u odnosu na prosek navodi da inače kupuje hranu u jeftinijim prodavnicama — 47% onih čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži, i 48% onih čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva. Među materijalno depriviranim po tri ili više faktora, više je onih koji su ovo u poslednja tri meseca počeli da rade (49%).

O tome da inače konzumiraju hranu nešto slabijeg kvaliteta takođe češće izveštava siromašnije stanovništvo — 24% onih čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži, 28% onih čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva, i 24% materijalno depriviranih po tri ili više faktora. Ovo je takođe slučaj sa onima koji su u poslednjih godinu dana bili primaoci socijalne pomoći, dečijeg dodatka, ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad (23%). Dodatno, siromašnije stanovništvo takođe češće izveštava da je u poslednja tri meseca uvelo ovu promenu — 29% onih čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži, 29% onih čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva, i 39% materijalno depriviranih po tri ili više faktora, a ovo je slučaj i sa 29% onih u čijem domaćinstvu ima dece uzrasta od 13 do 17 godina.

O početku konzumiranja manje od tri obroka dnevno takođe u većoj meri izveštavaju siromašniji — 15% među onima čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži, 19% onih čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva, 21% materijalno depriviranih po tri ili više faktora, kao i 19% onih koji su u poslednjih godinu dana bili primaoci socijalne pomoći, dečijeg dodatka, ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad. Dodatno, 15% onih čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva, kao i 13% materijalno depriviranih po tri ili više faktora, izjavljuje češće u odnosu na prosek da inače ima manje od tri obroka dnevno.

Situacija je slična kada je konzumiranje grickalica umesto obroka u pitanju — ovo su u većoj meri počeli da rade siromašniji, tj. 10% onih čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži, 12% onih čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva, 11% materijalno depriviranih po tri ili više faktora, i 13% onih koji su u poslednjih godinu dana bili primaoci socijalne pomoći, dečijeg dodatka, ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad.

Da su u cilju prevladavanja krize prestali da posećuju restorane i kioske brze hrane u većoj meri u odnosu na prosek izjavljuju oni koji su materijalno deprivirani po tri ili više faktora (41%), ali i stanovnici Beograda (40%), kao i oni čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva između 300 i 450 evra (37%). Da restorane i kioske brze hrane inače ne posećuju, u većoj meri, sa druge strane, izjavljuju stanovnici seoskih sredina (47%), stanovnici Vojvodine (51%), kao i oni čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži (51%), i oni čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva (56%).

Dodatno, među domaćinstvima koja samostalno proizvode hranu (N=733), 48% navodi da se u poslednja tri meseca više oslanjalo na ovu hranu nego inače.

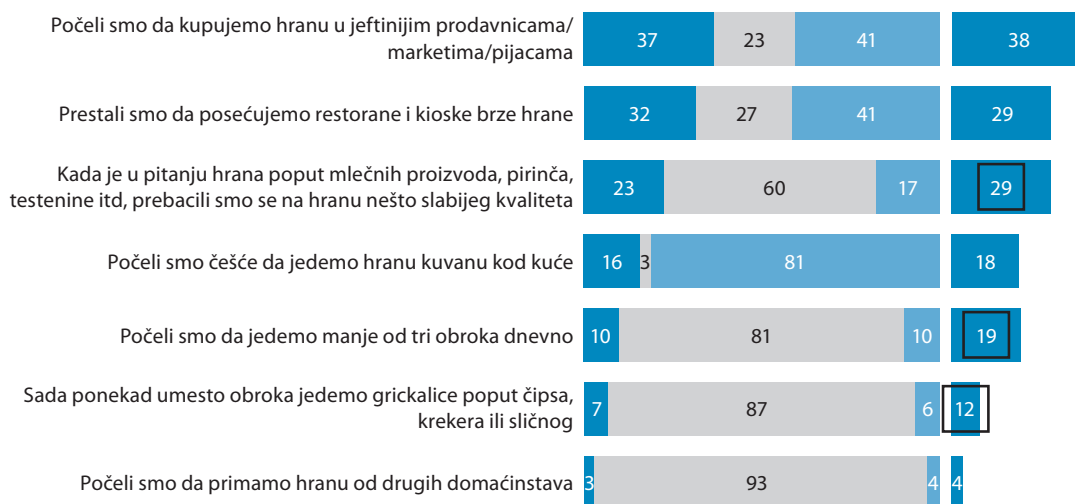
**GRAFIKON 3.3.4 MERE U VEZI SA ISHRANOM PREDUZETE U CILJU PREVLAĐAVANJA KRIZE**

Baza: domaćinstva sa decom do 17 godina

N=1.822

Koje od sledećih mera u vezi sa ishranom je Vaše domaćinstvo preduzelo u poslednja 3 meseca u cilju prevladavanja krize?

Najugroženija populacija, N=366, prikazan odgovor „Da“



■ Da ■ Ne ■ Ovo i inače radimo, nismo sada počeli/Ovo inače ne radimo

□ Statistički značajno više u odnosu na prosek □ Statistički značajno niže u odnosu na prosek

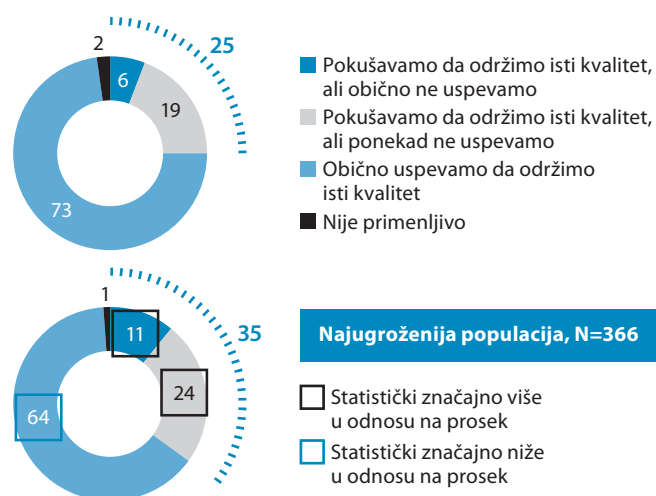
Kada je u pitanju ishrana dece, većina navodi da obično uspeva da održi isti kvalitet hrane koju dete konzumira (73%), dok 25% navodi da u tome ne uspeva uvek — 19% navodi da ponekad u ovome ne uspeva, a 6% da obično ne uspeva. Među siromašnijima više je onih koji navode da obično ne uspevaju da održe isti kvalitet — 10% među onima čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži, 11% među onima čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva, 14% među materijalno depriviranim po tri ili više faktora, i 10% među onima koji su u poslednjih godinu dana bili primaoci socijalne pomoći, dečijeg dodatka, ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad.

**GRAFIKON 3.3.5 KVALITET ISHRANE DETETA**

Baza: domaćinstva sa decom do 17 godina

N=1.822

A šta je sa hranom koju [DETE] jede? Kako biste opisali njen kvalitet u poređenju sa periodom od pre 3 meseca?



Najugroženija populacija, N=366

□ Statistički značajno više u odnosu na prosek  
□ Statistički značajno niže u odnosu na prosek

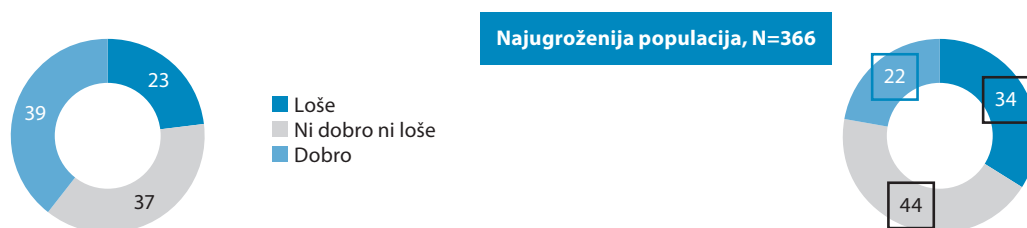
## III.4 Psihološko stanje u prethodnom periodu

**U prethodnom mesecu se 39% osećalo uglavnom ili veoma dobro, 37% daje srednju ocenu, odnosno navodi da se nije osećalo ni dobro ni loše, dok 23% navodi da se osećalo uglavnom ili veoma loše.** Više onih koji

su se osećali loše ima među siromašnijom populacijom — 41% onih koji su materijalno deprivirani po tri ili više faktora, 34% onih koji se nalaze ispod linije siromaštva, i 31% onih čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži. Lošije u odnosu na prosek su se osećali i stanovnici južne i istočne Srbije (28%), primaoci socijalne pomoći, dečijeg dodatka ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad (37%), kao i oni u čijim domaćinstvima ima dece starosti između 13 i 17 godina (27%).

### GRAFIKON 3.4.1 PSIHOLOŠKO STANJE U PRETHODNOM MESECU

Baza: članovi domaćinstava u kojima ima dece do 17 godina koji su informisani o finansijskoj situaciji domaćinstva N=1.822



Kako ste se Vi generalno osećali u prethodnom mesecu?

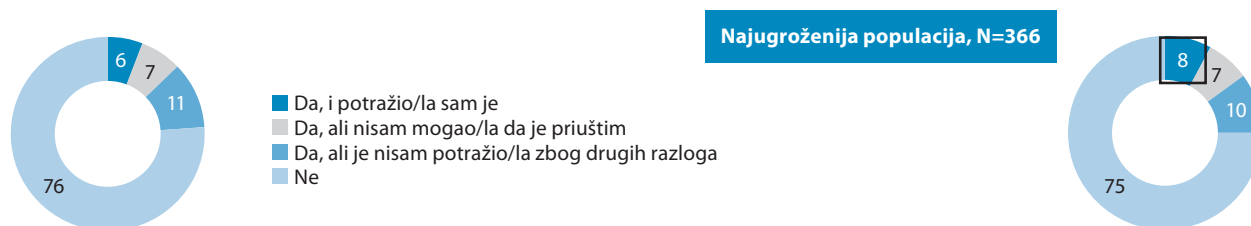
- Statistički značajno više u odnosu na prosek     Statistički značajno niže u odnosu na prosek

**Kada je u pitanju psihološka podrška, u poslednja tri meseca je 23% osetilo potrebu za njom — 6% navodi da je podršku i potražilo, dok 7% navodi da psihološku podršku nisu mogli da priušte.** Više onih koji su potražili psihološku podršku ima među najugroženijom popu-

lacijom — 8%, dok među materijalno depriviranim po tri ili više faktora ima, u odnosu na prosek, više onih koji su osetili potrebu za psihološkom podrškom ali koji tu podršku nisu mogli da priušte (13%).

### GRAFIKON 3.4.2 POTREBA ZA PSIHOLOŠKOM PODRŠKOM

Baza: članovi domaćinstava u kojima ima dece do 17 godina koji su informisani o finansijskoj situaciji domaćinstva N=1.822



Da li ste Vi osetili potrebu za psihološkom podrškom u poslednja 3 meseca?

- Statistički značajno više u odnosu na prosek     Statistički značajno niže u odnosu na prosek



**U prethodnom mesecu, 66% navodi da je brinulo više nego inače, 43% navodi da su bili pod većim stresom nego inače, 42% izveštava o češćim promenama raspoloženja, 40% o većem stepenu anksioznosti nego inače, a 37% navodi da su bili razdražljiviji nego inače.** Siromašnije stanovništvo sve navedene promene raspoloženja osećalo je češće u odnosu na prosek, bilo da se radi o onima čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži, o onima čije se domaćinstvo

nalazi ispod linije siromaštva, ili o onima koji su materijalno deprivirani po tri ili više faktora. Primaoci socijalne pomoći, dečijeg dodatka ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad takođe češće u odnosu na prosek izveštavaju o gotovo svim navedenim promenama. Nalazi za opštu populaciju domaćinstava sa decom, kao i za navedene grupe, prikazani su u Tabeli 3.4.1. Statistički značajne razlike u odnosu na sva domaćinstva označene su plavom bojom.

**TABELA 3.4.1 PROMENE RASPOLOŽENJA U RAZLIČITIM POPULACIJAMA, ODGOVORI PRIKAZANI U %, PRIKAZAN ODGOVOR „DA“**

	Sva domaćinstva, N=1.822	Domaćinstva čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži, N=728	Domaćinstva koja se nalaze ispod linije siromaštva, N=366	Domaćinstva koja su materijalno deprivirana po tri ili više faktora, N=634	Primaoci socijalne pomoći, dečijeg dodatka ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad, N=266
Brinuo/la sam više nego inače	66	72	75	81	73
Raspoloženje mi se menjalo češće nego inače	43	52	60	62	57
Bio/la sam pod stresom više nego inače	43	48	54	59	56
Osećao/la sam anksioznost (strepnju, nemir) više nego inače	40	49	56	57	53
Bio/la sam više razdražljiv/a nego inače	37	44	50	54	49

**Kada su u pitanju promene u ponašanju dece, one u prethodnom mesecu uglavnom nisu opisivane kao izrazite** — 32% navodi da je dete provodilo više vremena na telefonu/računaru/tabletu nego inače, 21% navodi da su primećene češće promene u raspoloženju deteta, 19% da je dete delovalo razdražljivije nego inače, 18% da je dete bilo manje motivisano za obavljanje svakodnevnih zadataka, 17% da je dete delovalo više rasejano nego inače, 13% da su se detetove ocene u školi pogoršale u prethodnom mesecu, i 11% da se dete osećalo usamljeno.

Ponovo, siromašnija populacija češće u odnosu na prosečno domaćinstvo sa decom izveštava o gotovo svim nave-

denim promenama u ponašanju deteta — bilo da se radi o onima čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži, o onima čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva, ili o onima koji su materijalno deprivirani po tri ili više faktora. Promene u ponašanju dece su evidentnije i među onima koji su primaoci socijalne pomoći, dečijeg dodatka ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad, kao i među domaćinstvima u kojima ima dece starosti od 13 do 17 godina (tj. među decom ovog uzrasta). Nalazi za opštu populaciju domaćinstava sa decom, kao i za navedene grupe, prikazani su u Tabeli 3.4.2. Statistički značajne razlike u odnosu na sva domaćinstva označene su plavom bojom.

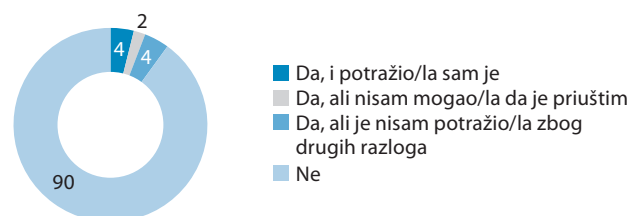
**TABELA 3.4.2 PROMENE U PONAŠANJU DECE U RAZLIČITIM POPULACIJAMA, ODGOVORI PRIKAZANI U %, PRIKAZAN ODGOVOR „DA“**

	Sva domaćinstva, N=1.822	Domaćinstva čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži, N=728	Domaćinstva koja se nalaze ispod linije siromaštva, N=366	Domaćinstva koja su materijalno deprivirana po tri ili više faktora, N=634	Primaoci socijalne pomoći, dečijeg dodatka ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad, N=266	Domaćinstva u kojima ima dece starosti između 13 i 17 godina, N=606
Provodio/la je više slobodnog vremena na telefonu/računaru/tabletu nego inače	32	33	33	39	37	44
Raspoloženje mu/joj se menjalo češće nego inače	21	27	33	32	35	32
Delovao/la je više razdražljivo nego inače	19	23	29	30	32	28
Bio/la je manje motivisan/a za obavljanje svakodnevnih zadataka nego inače	18	22	24	28	26	30
Delovao/la je više rasejano nego inače	17	22	27	30	31	28
Pogoršale su mu/joj se ocene u školi	13	15	18	19	18	22
Osećao/la se usamljeno	11	14	18	17	17	16

**Većina ne razmišlja o obezbeđivanju psihološke podrške za dete — samo 10% navodi da je o ovome razmišljalo, dok je 4% podršku za dete i potražilo.** Više onih koji su potražili psihološku podršku za dete ima među onima u čijim domaćinstvima ima tinejdžera (od 13 do 17 godina) — 6%, kao i među onima koji su u poslednjih godinu dana bili primaoci socijalne pomoći, dečijeg dodatka ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad — 7%. Među domaćinstvima koja su materijalno deprivirana po tri ili više faktora ima više onih koji su razmišljali o obezbeđivanju psihološke podrške za dete, ali nisu mogli da je priušte — 4%. U odnosu na opštu populaciju domaćinstava sa decom, domaćinstva sa decom koja se nalaze ispod linije siromaštva ne razlikuju se značajno po ovom pitanju.

**GRAFIKON 3.4.3 POTREBA ZA PSIHOLOŠKOM PODRŠKOM ZA DETE**

Baza: članovi domaćinstava u kojima ima dece do 17 godina koji su informisani o finansijskoj situaciji domaćinstva  
N=1.822



**Da li ste Vi osetili potrebu za psihološkom podrškom u poslednja 3 meseca?**

## III.5 Zaposlenost i promena radnog statusa u periodu krize u Ukrajini

**Kada je u pitanju trenutni radni status (tj. radni status u periodu prikupljanja podataka), 68% informisanih članova domaćinstava sa decom je zaposleno.** Ugovor na neodređeno vreme ima 46%, 11% radi pod ugovorom na određeno vreme, 6% je samozaposlenih, 3% rade bez ugovora, dok su ostatak (0,2%) praktikanti/stažisti/pripravnici. Zaposlenih na neodređeno vreme više je u gradskim (54%), a manje u seoskim sredinama (38%).

**Među nezaposlenima, 10% je onih koji trenutno traže posao, a 7% onih koji posao ne traže.** Pored toga, 12% populacije čine penzioneri.

### GRAFIKON 3.5.1 RADNI STATUS INFORMISANIH ČLANOVA DOMAĆINSTAVA SA DECOM U PERIODU PRIKUPLJANJA PODATAKA

Baza: članovi domaćinstava u kojima ima dece do 17 godina koji su informisani o finansijskoj situaciji domaćinstva  
N=1.822



Koji je Vaš trenutni radni status?

**Među siromašnijim stanovništvom više je, u odnosu na prosek, nezaposlenih koji traže posao** — 16% među onima čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži, 20% među onima čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva, i 14% među onima koji su materijalno deprivirani po tri ili više faktora. Nezaposlenih koji traže posao takođe je više među onima koji su u poslednjih godinu dana bili primaoci socijalne pomoći, dečijeg dodatka, ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad (21%), kao i među stanovnicima južne i istočne Srbije (14%).

**Slično, nezaposlenih koji ne traže posao takođe je uglavnom više među siromašnijim stanovništvom,** u poređenju sa prosekom — 11% među onima čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži, i 15% među onima čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva. Nezaposlenih koji ne traže posao je takođe više među onima koji su primaoci socijalne pomoći, dečijeg dodatka, ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad (20%), kao i među stanovništvom iz seoskih sredina (10%) i Vojvodine (11%).

### GRAFIKON 3.5.2 RADNI STATUS INFORMISANIH ČLANOVA DOMAĆINSTAVA SA DECOM U PERIODU PRE 6 MESECI

Baza: članovi domaćinstava u kojima ima dece do 17 godina koji su informisani o finansijskoj situaciji domaćinstva  
N=1.822



A kakav je bio Vaš radni status pre 6 meseci?

**U poređenju sa periodom od pre 6 meseci, većini se radni status nije promenio — 70% navodi da je pre 6 meseci bilo zaposleno** — 46% je imalo posao na neodređeno vreme, 13% je radilo pod ugovorom na određeno vreme, 6% je bilo samozaposleno, 3% radilo je bez ugovora, a ostatak su činili praktikanti/stažisti/pripravnici (0,2%).

**Nezaposlenih koji su tražili posao pre 6 meseci bilo je 9%, a nezaposlenih koji nisu tražili posao bilo je 7%.** Penzionera je bilo 12%.

**Primećuje se sličan obrazac kao sa trenutnim radnim statusom kada su razlike u odnosu na proseku u pitanju — među siromašnijim stanovništvom bilo je i pre 6 meseci više nezaposlenih koji su tražili posao** — 14% među onima čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži i 16% među onima čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva. Takođe, nezaposlenih koji su pre 6 meseci tražili posao bilo je više i među onima koji su primaoci socijalne pomoći, dečijeg dodatka, ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad (19%), među sta-

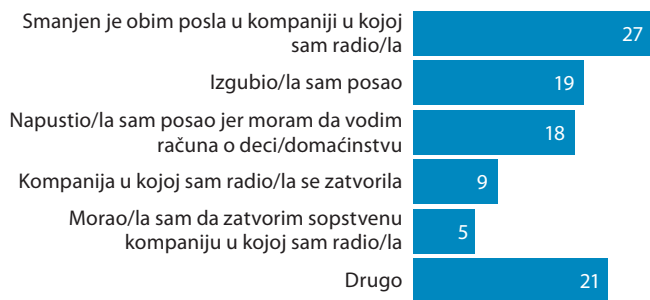
novnicima seoskih sredina (11%), kao i među stanovnicima južne i istočne Srbije (13%).

**Ponovo, onih koji su pre 6 meseci bili nezaposleni ali nisu tražili posao je takođe bilo više među siromašnijim stanovništvom** — 11% među onima čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži i 14% među onima čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva. Takođe ih je bilo više među onima koji su u poslednjih godinu dana bili primaoci socijalne pomoći, dečijeg dodatka, ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad (20%), među stanovnicima seoskih sredina (11%), i među stanovnicima Vojvodine (11%).

**Onih koji su trenutno (u periodu prikupljanja podataka) nezaposleni, ali su pre 6 meseci bili zaposleni, ima 4% u populaciji informisanih članova domaćinstava sa decom.** Najčešći razlog za prestanak rada jeste smanjen obim posla u kompaniji u kojoj su bili zaposleni (27%), praćen gubitkom posla (19%), i napuštanjem posla kako bi se vodilo računa o deci ili domaćinstvu (18%).

### GRAFIKON 3.5.3 RAZLOZI ZA PRESTANAK RADA

Baza: oni koji su u periodu od 6 meseci prestali da rade  
N=66

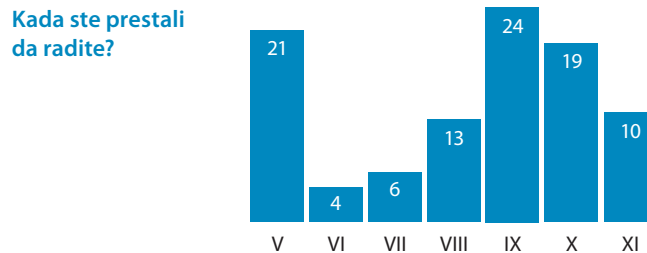


Zbog čega ste prestali da radite?

**Najveći broj prestao je da radi u septembru (24%), maju (21%), i oktobru (19%). Da je to što su prestali da rade na neki način povezano sa posledicama trenutne krize u Ukrajini veruje 29%.**

### GRAFIKON 3.5.4 PERIOD PRESTANKA SA RADOM

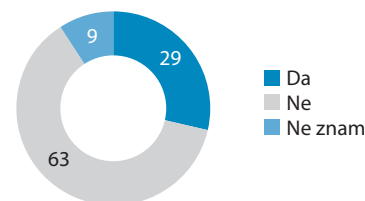
Baza: oni koji su u periodu od 6 meseci prestali da rade  
N=66



### GRAFIKON 3.5.5 POVEZANOST PRESTANKA SA RADOM SA KRIZOM U UKRAJINI

Baza: oni koji su u periodu od 6 meseci prestali da rade  
N=66

Da li mislite da je to što ste prestali da radite na bilo koji način povezano sa posledicama trenutne krize u Ukrajini?



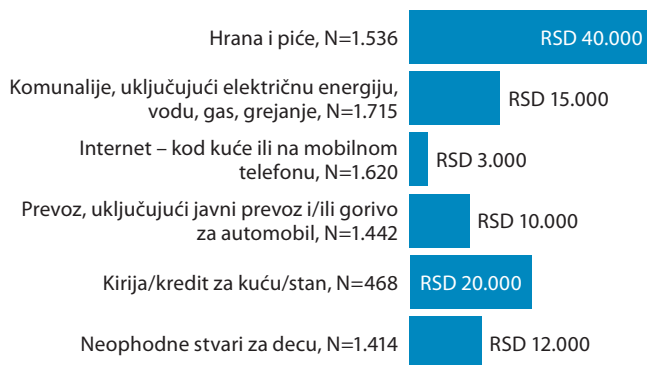
## III.6 Troškovi domaćinstva

**Prosečno domaćinstvo sa decom najviše troši na hranu (medijalna vrednost — 40.000 dinara mesečno). Za troškove komunalija srednja vrednost iznosi 15.000 dinara, za internet 3.000 dinara, za prevoz ili gorivo 10.000 dinara, za kiriju ili kredit za kuću ili stan 20.000 dinara, a za neophodne stvari za decu 12.000 dinara.**

### GRAFIKON 3.6.1 TROŠKOVI U PRETHODNOM MESECU

Baza: domaćinstva sa decom do 17 godina koja su u prethodnom mesecu imala navedene troškove, prikazane medijalne vrednosti

**Razmišljajući o prethodnom mesecu, koliko je Vaše domaćinstvo okvirno potrošilo na sledeće? Molim Vas recite mi iznos u dinarima za svaku od sledećih stavki:**



**Kada se pogleda udeo ovih troškova u ukupnim troškovima domaćinstva za prethodni mesec, i kada se uporedi sa udelom istih troškova u ukupnim troškovima domaćinstva za isti mesec prethodne godine, većina smatra da su im troškovi sada viši, što je posebno slučaj kada se radi o troškovima hrane i pića (91%), prevoza (79%), neophodnih stvari za decu (78%) i komunalija (76%).**

Kada su hrana i piće u pitanju, siromašnija populacija češće u odnosu na prosek izjavljuje da im je udeo ovih troškova u ukupnim mesečnim troškovima sada niži — 6% onih koji su materijalno deprivirani po tri ili više faktora, 5% onih čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva, i 5% onih čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži. Da im je udeo troškova u vezi sa hranom i pićem u ukupnim mesečnim troškovima niži, takođe češće izjavljuju stanovnici južne i istočne Srbije (5%), kao i oni u čijem domaćinstvu ima dece starosti od 13 do 17 godina (5%).

Siromašnije stanovništvo takođe u većoj meri u odnosu na prosek navodi da prethodne godine nije imalo troškove u vezi sa internetom — 4% onih čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži, 6% onih čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva, 5% onih koji su materijalno deprivirani po tri ili više faktora, i 6% onih koji su u poslednjih godinu dana bili primaoci socijalne pomoći, dečijeg dodatka, ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad.

Ovaj obrazac ponavlja se i kod troškova prevoza ili goriva — da ove troškove prošle godine nisu imali navodi 8% onih čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži, 11% onih čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva, 8% onih koji su materijalno deprivirani po tri ili više faktora, i 10% onih koji su u poslednjih godinu dana bili primaoci socijalne pomoći, dečijeg dodatka, ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad.

Kada su troškovi kirije, odnosno kredita za kuću ili stan u pitanju, stanovnici gradskih sredina u većoj meri u odnosu na prosek izjavljuju da im se udeo ovih troškova u ukupnim mesečnim troškovima povećao u poređenju sa prethodnom godinom (19%), što je slučaj i posebno sa stanovnicima Beograda (21%), a i sa onima čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 450 evra ili viši (21%). Da ove troškove prošle godine nisu imali češće izjavljuju stanovnici ruralnih sredina (67%), oni čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva (71%), i oni koji su u poslednjih godinu dana bili primaoci socijalne pomoći, dečijeg dodatka, ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad (71%).

Da su troškovi u vezi sa neophodnim stvarima za decu ove godine bili niži, češće izjavljuju oni u čijem domaćinstvu ima dece starosti od 13 do 17 godina (5%), stanovnici južne i istočne Srbije (5%), oni čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži (5%), oni čije se do-

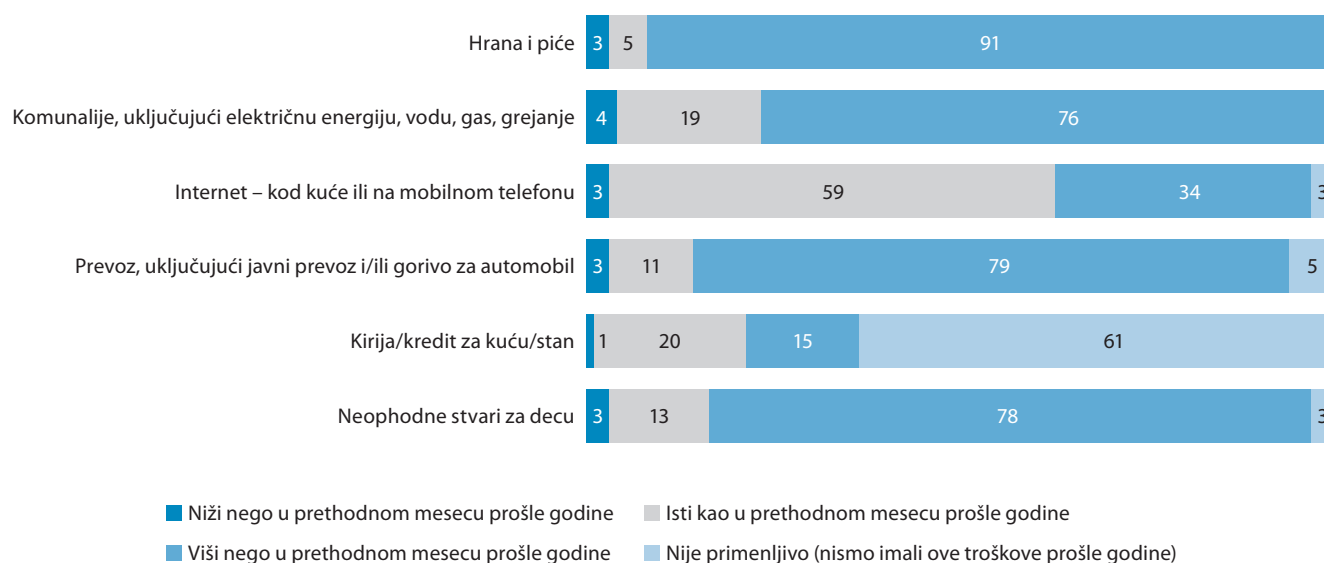
maćinstvo nalazi ispod linije siromaštva (6%), materijalno deprvirani po tri ili više faktora (5%), kao i oni koji su u poslednjih godinu dana bili primaoci socijalne pomoći, dečijeg dodatka, ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad (6%).

### GRAFIKON 3.6.2 POREĐENJE UDELA NAVEDENIH TROŠKOVA U UKUPNIM MESEČNIM TROŠKOVIMA IZ PREHODNOG MESECA SA ISTIM MESECOM PRETHODNE GODINE

Baza: domaćinstva sa decom do 17 godina

N=1.822

Kada razmišljate o udelu ovih troškova u ukupnim troškovima domaćinstva, da li biste rekli da su vaši troškovi za svaku od sledećih stavki u prethodnom mesecu bili niži, isti, ili viši, u odnosu na isti mesec prethodne godine (2021)?



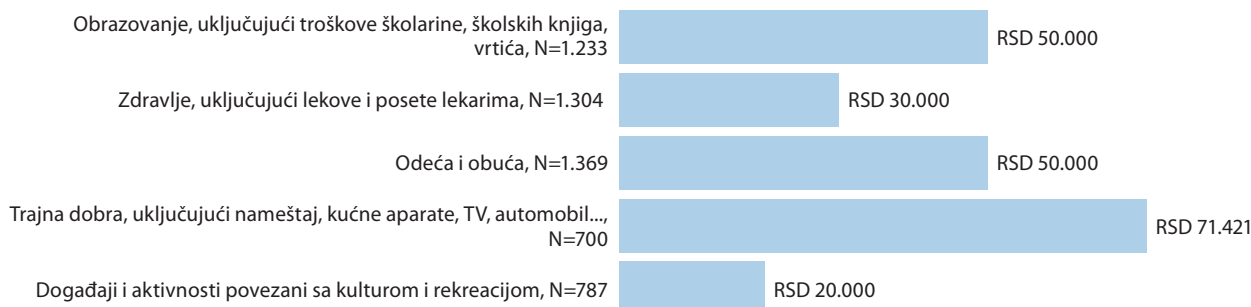
Kada su u pitanju troškovi domaćinstva na godišnjem nivou, najviše je potrošeno na trajna dobra (medijalna vrednost — 71.421 dinara), zatim na obrazovanje i garderobu (srednja vrednost za obe stavke — 50.000 dinara). Srednja vrednost za troškove koji se tiču zdravlja iznosi 30.000 dinara godišnje, a za događaje i aktivnosti povezane sa kulturom i rekreacijom — 20.000 dinara.

A kada se udeo ovih godišnjih troškova u ukupnim godišnjim troškovima domaćinstva uporedi sa udelom istih troškova u ukupnim troškovima za prošlu (2021.) godinu, ponovo je evidentno da je većina troškova ove godine bila viša — posebno kada se radi o troškovima u vezi sa odećom i obućom (74%), obrazovanjem (69%) i zdravljem (67%).

**GRAFIKON 3.6.3 TROŠKOVI U 2022.**

Baza: domaćinstva sa decom do 17 godina, koja su imala navedene troškove u 2022., prikazane medijalne vrednosti

Sada, ako razmislite o godini koja prolazi (2022), koliko biste rekli da je Vaše domaćinstvo okvirno potrošilo na sledeće? Molim Vas recite mi iznos u dinarima za svaku od sledećih stavki:



Domaćinstva koja su materijalno deprivirana po tri ili više faktora u većoj meri u odnosu na prosečno domaćinstvo izjavljuju da im je udeo troškova obrazovanja, kao i udeo troškova u vezi sa zdravljem u ukupnim mesečnim troškovima, ove godine bio viši nego prošle (77%, 74%, redom). Takođe, u većoj meri u odnosu na prosek izjavljuju da troškove u vezi sa odećom i obućom prošle godine nisu imali (4%) — ovo je slučaj i sa onima koji su u prethodnih godinu dana bili primaoci socijalne pomoći, dečijeg dodatka, ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad (6%), kao i sa onima čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva (7%), i onima čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži (4%).

Siromašnije stanovništvo, takođe, u većoj meri izjavljuje da prethodne godine nisu imali troškove u vezi sa kupovinom trajnih dobara — 52% onih čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži, 57% onih čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva, 50% onih koji su materijalno

deprivirani po tri ili više faktora, kao i 52% onih koji su u poslednjih godinu dana bili primaoci socijalne pomoći, dečijeg dodatka, ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad.

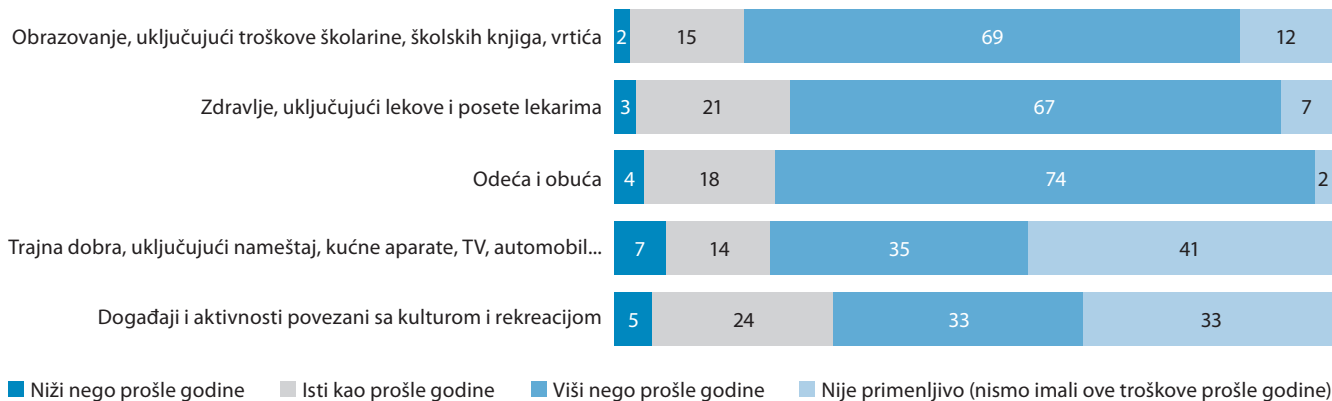
Kada je reč o troškovima u vezi sa aktivnostima i događajima povezanim sa kulturom i rekreacijom, ponovo siromašnije stanovništvo navodi da ovakve troškove u prethodnoj godini nije imalo — 50% onih čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži, 61% onih čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva, 47% materijalno depriviranih po tri ili više faktora, i 54% onih koji su u poslednjih godinu dana bili primaoci socijalne pomoći, dečijeg dodatka, ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad. Sa druge strane, da je udeo ovih troškova u ukupnim godišnjim troškovima ove godine bio viši nego prošle, češće navode stanovnici Beograda (41%), oni čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 450 evra ili viši (42%), kao i oni koji nisu materijalno deprivirani (42%).

### GRAFIKON 3.6.4 POREĐENJE UDELA NAVEDENIH TROŠKOVA U UKUPNIM GODIŠNJIM TROŠKOVIMA IZ 2022. SA TROŠKOVIMA IZ 2021.

Baza: domaćinstva sa decom do 17 godina

N=1.822

Kada razmišljate o udelu ovih troškova u ukupnim troškovima domaćinstva, da li biste rekli da su vaši troškovi za svaku od sledećih stavki u ovoj godini bili niži, isti ili viši, u odnosu na prethodnu godinu (2021)?



Kada je reč isključivo o troškovima povezanim sa decom, 84% navodi da su u odnosu na 2019. tj. na period pre krize u Ukrajini i pre kovid-19 pandemije, ovi troškovi sada viši — više od polovine navodi da su oni sada znatno viši. Manje od 2% populacije smatra da su troškovi povezani sa decom sada niži, dok 4% smatra da su isti kao što su bili 2019. Dodatno, 10% navodi da 2019. nisu imali dete te ne mogu da izvrše poređenje.

Oni u čijem domaćinstvu ima dece uzrasta od 7 do 12 godina, kao i oni u čijem domaćinstvu ima dece uzrasta od 13 do 17 godina, češće u odnosu na prosek navode da su troškovi povezani sa decom sada viši nego 2019. (95%, 92%, redom). Oni u čijem domaćinstvu ima najmlađe dece (do 6 godina), sa druge strane, ređe u odnosu na prosek navode da su se troškovi povezani sa decom uvećali (64%).

Dodatno, oni u čijem domaćinstvu ima dece uzrasta od 13 do 17 godina češće navode da su troškovi povezani sa decom znatno viši (61%), što je slučaj i sa siromašnijim stanovništvom — sa time se slaže 59% onih čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži, 62% onih čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva, i 65% onih koji su materijalno deprivirani po tri ili više faktora.

### GRAFIKON 3.6.5 POREĐENJE TROŠKOVA POVEZANIH SA DECOM IZ 2022. SA TROŠKOVIMA IZ 2019.

Baza: domaćinstva sa decom do 17 godina

N=1.822

Molim Vas sada razmislite samo o troškovima povezanim sa [DETETOM]. Kako biste sada opisali ove troškove, u poređenju sa periodom pre kovid-19 pandemije i krize u Ukrajini (dakle, 2019.)?





## III.7 Pomoć za domaćinstva sa decom

**Većina domaćinstava sa decom u poslednjih godinu dana nije primala nikakvu pomoć. Najviše je onih koji su dobijali dečiji dodatak (13%) i roditeljski dodatak (12%).** Dodatno, 4% navodi da su primali neku drugu pomoć lokalne samouprave ili lokalnih institucija, 4% primalo je socijalnu pomoć, 3% dodatak za invaliditet, 2% subvencije za energiju, i 2% jednokratnu novčanu pomoć Centra za socijalni rad.

Dečiji dodatak u većoj meri primali su stanovnici ruralnih sredina (16%), kao i siromašnije stanovništvo — 21% onih čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži, 27% onih čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva, i 19% onih koji su materijalno deprivirani po tri ili više faktora.

Siromašnije stanovništvo takođe u većoj meri u odnosu na prosek navodi da su u poslednjih godinu dana bili primaoci socijalne pomoći — 8% među onima čiji je mesečni prihod

po članu domaćinstva 300 evra ili niži, 12% onih čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva, i 8% onih koji su materijalno deprivirani po tri ili više faktora. Dodatno, stanovnici Vojvodine su takođe češće od proseka bili primaoci socijalne pomoći (7%).

Primaoci dodatka za invaliditet takođe su češće u odnosu na prosek bili siromašniji — 5% među onima čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži, 7% onih čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva, i 5% materijalno depriviranih po tri ili više faktora. Da dete ima neki oblik invaliditeta, ili nekakve smetnje / teškoće u razvoju, u skladu sa ovim, češće navode oni čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva (8%), i oni koji su primaoci socijalne pomoći, dečijeg dodatka, ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad (13%).

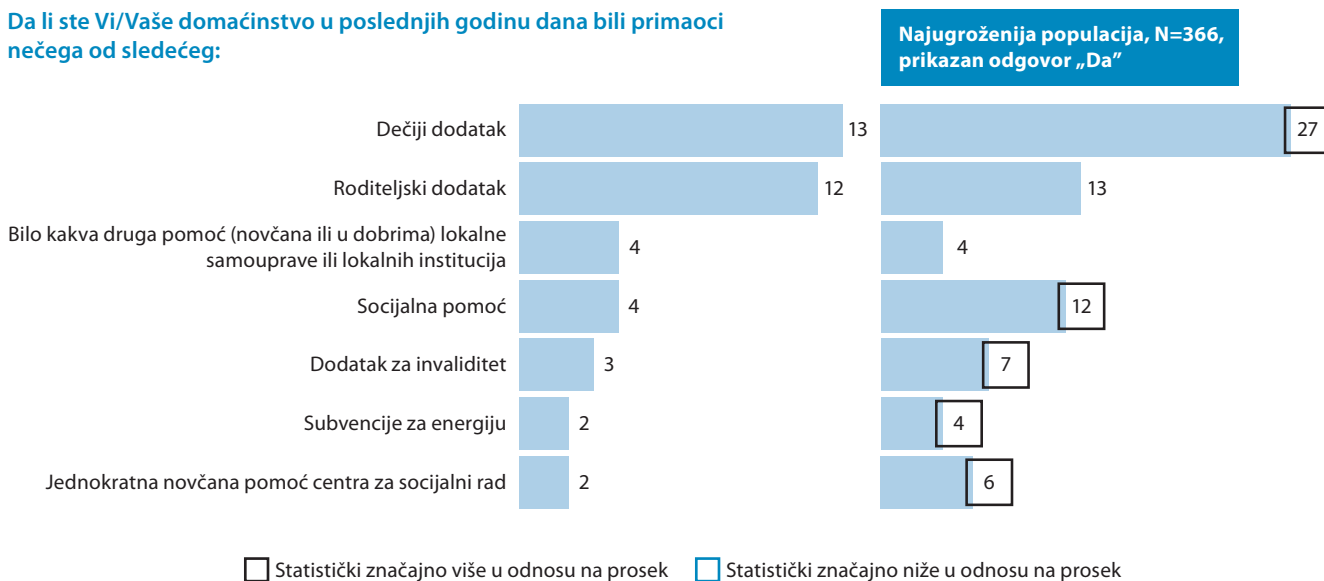
Kada je u pitanju jednokratna novčana pomoć Centra za socijalni rad, nju je dobilo 4% onih čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži, 6% onih čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva, i 4% materijalno depriviranih po tri ili više faktora.

Oni čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva takođe su češće dobijali subvencije za energiju (4%).

### GRAFIKON 3.7.1 POMOĆI ZA DOMAĆINSTVA SA DECOM

Baza: domaćinstva sa decom do 17 godina, prikazan odgovor „Da”  
N=1.822

Da li ste Vi/Vaše domaćinstvo u poslednjih godinu dana bili primaoci nečega od sledećeg:



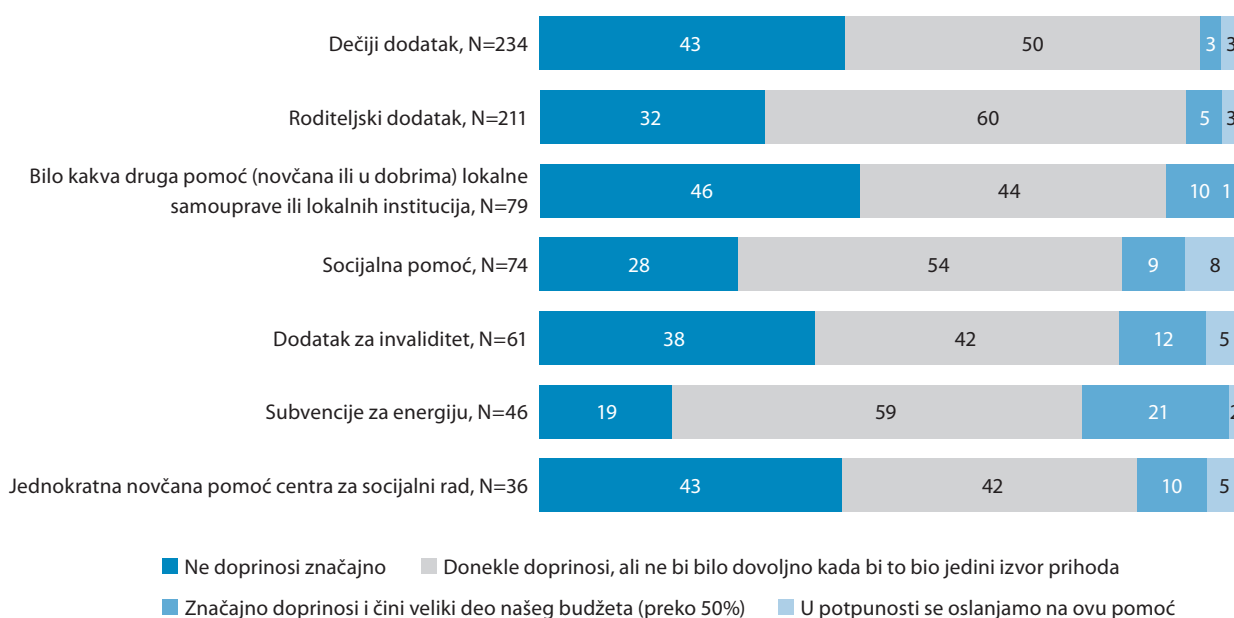
**Primaoci pomoći mahom izjavljuju da one doprinose budžetu domaćinstva** — kada je dečiji dodatak u pitanju, 56% primalaca izveštava o doprinosu ove pomoći — to je slučaj i sa 68% primalaca roditeljskog dodatka, sa 54% primalaca neke druge pomoći lokalne samouprave ili lokalnih

institucija, sa 72% primalaca socijalne pomoći, 59% onih koji su primaoci dodatka za invaliditet, 81% onih koji dobijaju subvencije za energiju, i 57% primalaca jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad.

### GRAFIKON 3.7.2 ZNAČAJ POMOĆI

Baza: domaćinstva sa decom do 17 godina koja primaju navedene pomoći

Koliko [POMOĆ] doprinosi budžetu Vašeg domaćinstva?



**Kao odgovor na trenutnu krizu, skoro polovini populacije od značaja je da imaju redovna mesečna primanja (48%), 36% navodi da bi im lakši pristup ili veća dostupnost uslugama u vezi sa decom značila, za 19% bi od značaja bilo uvećanje trenutne novčane pomoći, za 19% davanje jednokratne novčane pomoći, i za 19% smanjenje trenutnih troškova u vezi sa stanovanjem.**

Da su im redovna mesečna primanja od značaja, češće u odnosu na prosek navode oni čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži (48%), oni čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva (52%), oni koji su

materijalno deprivirani po tri ili više faktora (47%), kao i oni koji su u poslednjih godinu dana bili primaoci socijalne pomoći, dečijeg dodatka, ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad (53%).

Lakši pristup, odnosno veću dostupnost usluga u vezi sa decom, koje se tiču zdravlja, mentalnog zdravlja, obrazovanja, kulture i rekreacije, u većoj meri u odnosu na prosek kao značajne navodi bogatije stanovništvo — oni čije se domaćinstvo nalazi iznad linije siromaštva (19%), oni čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 450 evra ili viši (24%), kao i oni koji nisu materijalno deprivirani (24%).

Značaj uvećanja trenutne novčane pomoći u većoj meri u odnosu na prosek ističu oni koji su u poslednjih godinu dana bili primaoci socijalne pomoći, dečijeg dodatka, ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad (15%), kao i stanovnici ruralnih područja (11%).

Značaj jednokratne novčane pomoći češće u odnosu na prosečno domaćinstvo navode oni čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži (9%), dok bi smanjenje trenutnih troškova stanovanja više značilo stanovnicima gradova (11%), posebno stanovnicima Beograda (9%), kao i onima čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 450 evra ili viši (10%).

### GRAFIKON 3.7.3 NAJZNAČAJNIJA POMOĆ KAO ODGOVOR NA TRENUTNU KRIZU

Baza: domaćinstva sa decom do 17 godina  
N=1.822, do 3 odgovora, prikazani svi odgovori

Kakva pomoć bi, kao odgovor na trenutnu krizu, bila najviše od pomoći Vašem domaćinstvu?



## III.8 Očekivanja povodom budućnosti

**Skoro polovina nije optimistična kada se radi o očekivanjima povodom sopstvene finansijske situacije u budućnosti — 48% navodi da veruje da će se ona u narednih 6 meseci pogoršati.** Da će finansijska situacija ostati ista kao što je sada veruje 32%, dok 13% izražava optimizam da će im se finansijska situacija poboljšati.

Oni koji su materijalno depivirani po tri ili više faktora su pesimističniji — čak 60% veruje da će im se finansijska situ-

acija u narednih 6 meseci pogoršati, a 32% veruje da će se ona znatno pogoršati. Oni čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva, kao i oni čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži, takođe češće u odnosu na prosek smatraju da će se njihova finansijska situacija znatno pogoršati (28%, 24%, redom).

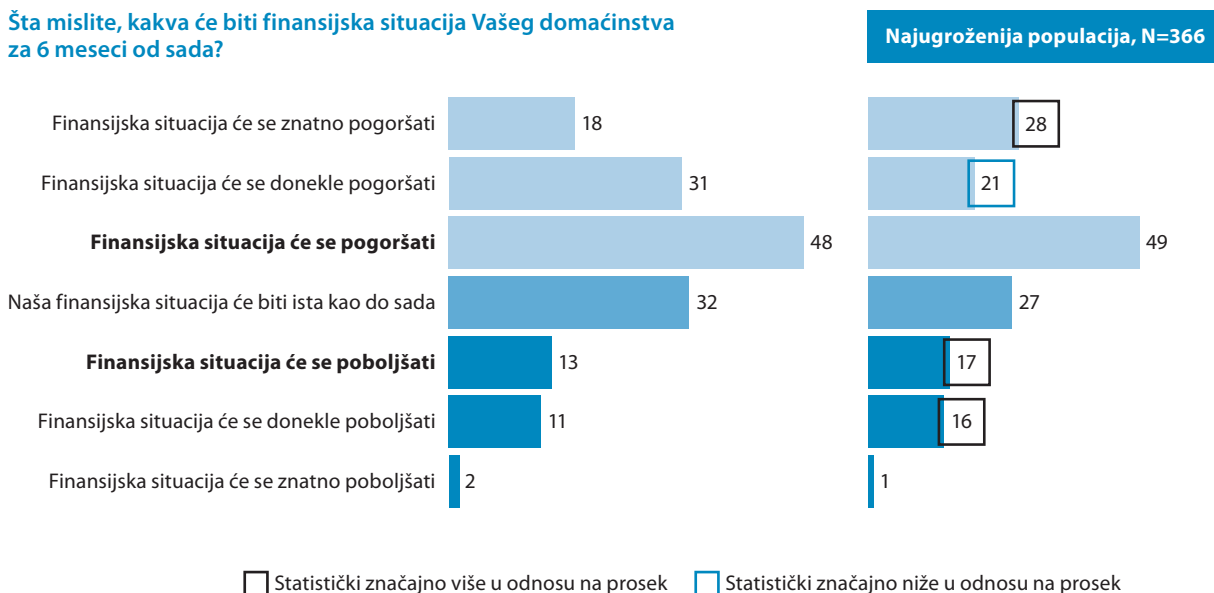
Oni koji su u poslednjih godinu dana bili primaoci socijalne pomoći, dečijeg dodatka, ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad, kao i oni čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva, zanimljivo, iskazuju veći optimizam u odnosu na prosek, tj. češće veruju da će im se finansijska situacija poboljšati u narednih 6 meseci (21%, 17%, redom).

### GRAFIKON 3.8.1 OČEKIVANJA POVODOM FINANSIJSKE SITUACIJE

Baza: domaćinstva sa decom do 17 godina

N=1.822

Šta mislite, kakva će biti finansijska situacija Vašeg domaćinstva za 6 meseci od sada?



**Većina je zabrinuta zbog daljeg rasta cena (80%), kao i zbog mogućnosti opadanja kvaliteta života (62%). Trećina se boji da neće imati dovoljno novca za osnovne potrebe (33%), a petina da neće moći da priušti adekvatno grejanje (22%).**

Oni koji su materijalno depivirani po tri ili više faktora izražavaju veću zabrinutost povodom opadanja kvaliteta života u odnosu na prosek (70%), a takođe su više zabrinuti i da neće imati dovoljno novca za osnovne potrebe (58%), kao i da neće moći da priušte adekvatno grejanje (35%).

Da neće imati dovoljno novca za osnovne potrebe više brine i one u čijem domaćinstvu ima dece starosti od 13 do 17 godina (38%), stanovnike južne i istočne Srbije (39%), one čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži (46%), one čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva (49%), kao i one koji su u poslednjih godinu dana bili primaoci socijalne pomoći, dečijeg dodatka, ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad (47%).

Siromašnije stanovništvo takođe više muče brige o obezbeđivanju adekvatnog grejanja — pored onih koji su materijalno deprivirani po tri ili više faktora, ove brige su prisutnije i kod onih čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži (26%), onih čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva (29%), i onih koji su u poslednjih godinu dana bili primaoci socijalne pomoći, dečijeg dodatka, ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad (29%).

### GRAFIKON 3.8.2 BRIGE U NAREDNA TRI MESECA

Baza: domaćinstva sa decom do 17 godina  
N=1.822, višestruki odgovori

Šta Vas od sledećeg brine da će se desiti u naredna 3 meseca?



**U cilju lakšeg prevladavanja krize, većina je spremna da preduzme dodatne mere i da se odrekne stvari koje nisu neophodne — 72% navodi da će u naredna tri meseca trošiti manje na putovanja, izlaske i slične aktivnosti, 47% će smanjiti potrošnju goriva i korišćenje automobila, 25% navodi da će neko u domaćinstvu potražiti dodatni posao, a 17% da će neko u domaćinstvu potražiti bolje plaćeni posao.** Dodatno, 9% neće preduzeti nikakve dodatne mere.

Među onima koji su materijalno deprivirani po tri ili više faktora više je onih koji će potražiti dodatni posao (33%), a više je i onih koji će potražiti drugi, bolje plaćeni posao (23%). Bolje plaćeni posao češće navode da će potražiti i oni čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva (22%), oni čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 300 evra ili niži (21%), kao i oni koji su u poslednjih godinu dana bili primaoci socijalne pomoći, dečijeg dodatka, ili jednokratne novčane pomoći Centra za socijalni rad (23%).

Bogatije stanovništvo, sa druge strane, češće navodi da neće preduzeti nikakve dodatne mere — 13% onih čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 450 evra ili viši, i 19% onih koji nisu materijalno deprivirani.

**Kada su u pitanju posebno mere u vezi sa smanjenjem energetske potrošnje, 81% navodi će isključivati svetla u prostorijama u kojima se ne boravi, 52% će isključivati elektronske uređaje iz utičnice kada se ne koriste, 21% navodi da će kupiti energetski efikasnu opremu, 20% će smanjiti sobnu temperaturu, 11% će promeniti glavni izvor energije, a 9% će instalirati opremu za kontrolu i smanjenje potrošnje energije.** Dodatno, 8% navodi da neće preduzeti nijednu od navedenih mera.

Oni koji su materijalno deprivirani po tri ili više faktora spremniji su da isključuju uređaje iz utičnice kada se ne koriste (59%), kao i da smanje sobnu temperaturu u kući ili stanu (26%).

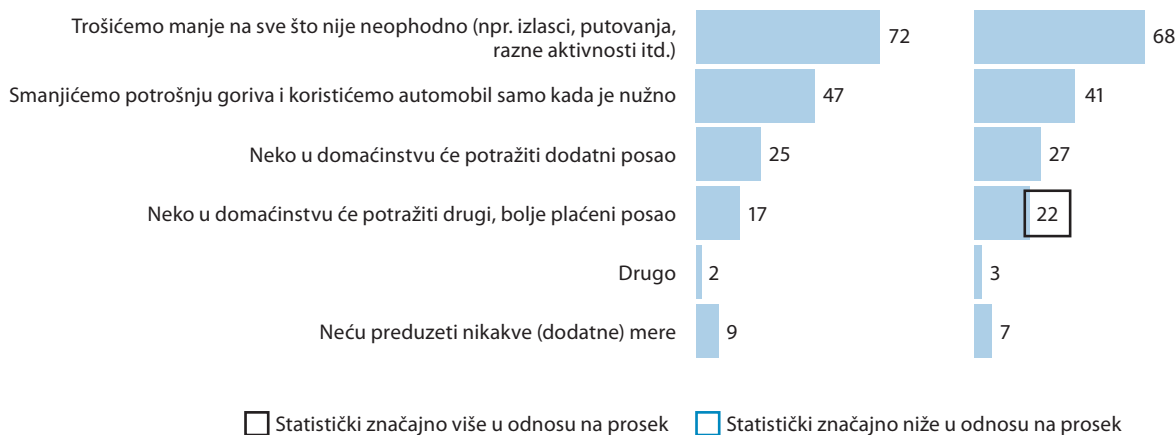
Oni čije se domaćinstvo nalazi ispod linije siromaštva spremniji su da promene glavni izvor energije tako da on bude jeftiniji, dostupniji ili efikasniji (15%), dok su oni čiji je mesečni prihod po članu domaćinstva 450 evra ili viši spremniji da instaliraju opremu za kontrolu i smanjenje energetske potrošnje (12%). Ova grupa, uz one koji nisu materijalno deprivirani, kao i uz stanovnike Beograda, takođe češće u odnosu na proseku navodi da neće preduzeti nijednu od navedenih mera (13%, 14%, 10%, redom).

### GRAFIKON 3.8.3 DODATNE MERE ZA PREVLAĐAVANJE KRIZE

Baza: domaćinstva sa decom do 17 godina

N=1.822, višestruki odgovori, prikazani svi odgovori

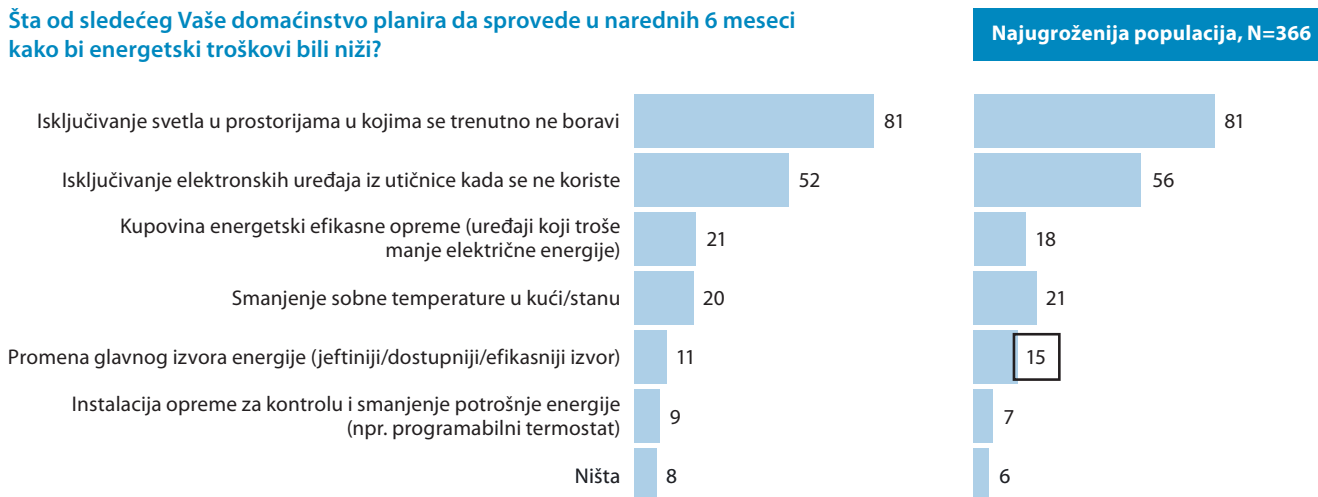
Postoje li neke druge mere koje planirate da preduzmete u naredna 3 meseca u cilju prevladavanja ove trenutne krize?



**GRAFIKON 3.8.4 MERE U CILJU SMANJENJA ENERGETSKIH TROŠKOVA**

Baza: domaćinstva sa decom do 17 godina

N=1.822, višestruki odgovori

**Šta od sledećeg Vaše domaćinstvo planira da sprovede u narednih 6 meseci kako bi energetska troškovi bili niži?**

Statistički značajno više u odnosu na prosek     Statistički značajno niže u odnosu na prosek

GENERISANJE  
DOKAZA  
O UTICAJU KRIZE  
U UKRAJINI  
NA PORODICE  
SA DECOM  
U SRBIJI

